Nr. 240. Tallinnas, teisipäewal, 17. (30.) oktobril 1908. 2. aastakäik.

Õigus

Ilmub igal argipäewal.

Toimetus on:
Tallinnas, Wiru uul. nr. 13.

Toimetuse adress:
„Õiguse" toimetusele, Tallinn.
Wene keeles: Въ ред. газ. „Õigus"
Ревель, Эстл. губ.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l.

Telephon nr. 350

Adressi muutmise eest 10 kop.
ja endine adress tuleb ka ühes nummeriga ära saata.

Tellimisehind:
[illegible]

Wäljamaale 3 korda nädalas saates 7 rubla aastas, iga päew saates 10 rubla.
Tellida wõib ainult kuu esimesest päewast peale.

Üksik nummer maksab 3 kop.

Hambaarstimise kliinik

Pikal uul. 15, Stempli m.

● ● Maks taksi järele. ● ●

Kunstlikud hambad 1 rublast peale.

Wastuwõtmine 9 h. m. kella 9—9 õhtul.

Suurel pööripäewal.

Täna mälestame suurt pööripäewa. Kolme aasta eest tunnistati, et Wene riigiriigi elu enam endiste põhjusmõtete järele juhtida ei wõi, waid et selleks uusi alusid tarwis on. Wanale korrale tõmmati, elgugi ainult teoreetiliselt, kriips alla ja awati riigi ajaloo kirjutamiseks uus lehekülg.

Kolm aastat on suurest pööripäewast möödas. Kewadesed hõiskamised, mis sel ajal õhku täitsiwad, on ammugi unustusemerde kadunud, karm elutõde meile ennast waljemalt kui iialgi enne tunda andnud. Sellest, mida siis igaüks juba käega armas katsuda wõiwat, pole nüüd enam peaaegu jälgegi järel. Aga 17. oktober on siiski weel suur pööripäew. Kui tema tagajärgedest küll tegelikus elus weel midagi tunda ei ole, siis on ometi wähemalt rahwa arusaamisesse ja püüetesse see päew järsu pöörde toonud. Seal pole tagasipööramine enam wõimalik. Wana kord on kõlbmataks tunnistatud, üleminekuaeg wõib ju küll oma jagu aega wõtta, aga uus aeg peab ometi omal ajal lätte tulema. Ajalugu kõnnib igal pool oma kindlaid radasid, ja meie riik ei wõi kudagi erandiks olla. Olgu üleminekuajal küll kes teab kui palju raskusid läbi elada ja ära kannatada, aga 17. oktober on ja jääb sellegipärast Wenemaa ajaloos tähtsaks päewaks.

Ew.-Lutheri kiriku abikassa tegewusest Wene riigis.

V.

Miitawi ringkonnas on 53 kihelkonda. Annetamise himu abikassa heaks olewat langenud, sest et koguduseliikmete huwid nüüd hoopis teise külge olewat pööratud. Aga ka mõned õpetaja herrad olewat abikassa silmist ära lasknud ning ära wäsinud, kuna just nende kohus oleks tõsise armastuse ja sõbralikusega koguduseliikmeid annetamisele wirgutada. Miitawi ringkonda loetakse ka mõned Kowno kubermangus olewad kihelkonnad.

Liibawi ringkonna (43 kihelkonda) komitee teatab üsna kategoriliselt: „Läti ajakirjanduse ässituste tagajärg oli, et annded Läti kogudustes wäga piiratud oliwad." Kas aga waimulikud ise ka kõik teinud on, mis nende kohus oli, sellest ei lausuta sõnagi. Imelik! Lutheri usu waimulikud on mitusada aastat rahwa seas tööd teinud, aga sellel tööl on nõnda wähe juuresid all, et rahwaajakirjanduse „ässitused" paari aastaga terwe kupatuse wõiwad tagurpidi ajada. Kes on siin tõsine süüdlane? Kas ehk ei leidu niisugusid sulasid, kes oma talendiga ei ole osanud kaubelda?

Peterburi ringkonnas on 35 kihelkonda. Selles ringkonnas elab palju Eesti asunikka, nõnda on siis ka iseäraldi just eestlaste tarwidusteks ringkonnakomitee poolt mõnedki abirahad antud. Jamburi Eesti köster-kooliõpetajale on 75 rbl. antud, Järwisaari Eesti köster-kooliõpetajale ka 75 rbl., Kolpino Eesti koolile 2 aasta eest 120 rbl., Martowo Eesti köster-kooliõpetajale 25 rbl. Nowgorodi õpetajale 2 aasta eest 400 rbl., Petrosawodski ja Wõtegra õpetajale, köster-kooliõpetajale ning koolile kokku 250 rbl.

Narwa ringkonda loetakse 21 kogudust Narwas, Jamburi ning Oudowa kreisides ja Pihkwa kubermangus. Aruanne jutustab, et Narwa lutheriusulised elanikud katset teinud oma lastele emakeeles õpetust anda. „Saksa Hariduseseltsi" ja Jaani kiriku koguduse koosoleku õhutuste tagajärjel andnud kirikueestseisus ülemale poole palwekirja, et luba antaks poisslaste jaoks kaheklassilist elementarkooli Saksa õpekeelega awada. Koolis plaanitsetud aga ka riigikeelt tarwilisel määral õpetada. Tarwilik raha korjatud kokku, ka kooli programm töötatud wälja, kuid luba jäänud tulemata.

1906 aastal asutatud Eesti Peetri koguduses „Kooliselts", kes enesele luba palunud Eesti õpekeelega algkooli awada. Kool kinnitatud ära, kuid Eesti õpekeelt lubatud ainult üks aasta tarwitada.

Uudiseks on siin see, et Narwa Eesti Kooliseltsi kiriklikuks asutuseks loetakse, mille kohta abikassa aruandes seletust antakse. Narwa eestlaste eneste teada pole tähendatud selts wist mitte iseäraliselt kiriku külge seotud. Et praegusel korral õpet. Steinberg selle seltsi esimees on, see on juhtumiseasi ega anna weel õigust seda täieste ilmalikku seltsi kiriklikuks asutuseks lugeda.

Narwa ringkonna abirahadest on meile tähtsamad: Narwa Eesti (Peetri kiriku?) koolile 50 rbl., usuõpetuse õpetamiseks Narwa Wene koolides 100 rbl., Jamburi Eesti koolile 100 rbl., Kateschna E. koolile 120 rbl. ja Pihkwa E. koolile 50 rbl.

Nikolajewi ringkonnas (18 kihelkonda) teatatakse Hochstädti kihelkonnast, et seal abikassa korjandused sellsamal kõrgusel seisnud, nagu eelmisel aastalgi (524 rbl.). Et aga wiljasaak hea olnud, siis, tähendab aruanne, oleks korjanduste summa küll pidanud suurem olema. Naabrikihelkonnas Eugenfeldis asutatud põllutöökool, ja selle jaoks korjatud ka Hochstädti kihelkonnast raha. 6 koloniist, mis wiimati nimetatud kihelkonna alla käiwad, toonud majakorjandused põllutöökooli heaks 20—25 tuhat rubla sisse. Üks kolonii andnud wiimaseks otstarbeks ligemalt 5000 rbl., abikassa heaks saadud aga seal majakorjanduste abil ainult 28 rbl. 5 kop. kokku. Aruanne nimetab wiimast summa esimese kõrwal wäga alandlikuks.

Nagu näeme, annawad ka Saksa kogudused kirikule nurisemiseks asja. Ja mitte ainult Hochstädti kogudus. Kronaust teatatakse, et ikka weel abikassa paljudes kogudustes mitte küllalt ei olewat armsaks saanud. Aleksandrowskist kurdetakse, et seal baptistide kihutusetöö juba nõnda kaugele olewat läinud, et nad lutheriusuliste laste jaoks wastekooli asutanud, kus kooliõpetaja muidugi baptistlane olewat. Waesed inimesed wiiwat oma lapsed muidugi sinna, sest Lutheri kiriku koolides olewat õpemaks kõrge.

Odessa ringkonna alla käib 9 kihelkonda. Selles ringkonnas olewat sagedaste õpetajatest puudus. Sellepärast otsustanud ringkonnakomitee ühte abiraha usuteaduseüliõpilase jaoks asutada, selle tingimisega, et abirahasaaja teatawa arwu aastaid Odessa ringkonnas peab õpetajaametit pidama.

Tarutino ringkonda loetakse 7 kihelkonda. Tähendatud ringkond asub Bessarabia pool serwas. Korjanduste summad näitawad, et seal õige suured kogudused on.

Moskwa ringkonna (21 kihelk.) kohta kirjutatakse, et õp. Allas, Samara kreisist, iga aasta abikassa kulul Ufa kubermangu asutustes käiwat jumalateenistust pidamas. Biiski kreisis Dago (Hiiu?) Eesti külas leidnud ta, et noorsugu ilma kristliku õpetuseta üles kaswawat, toores ning ülekäte läinud olewat. Tarwidus kiriku ja kooli järele olewat suur. Inimesed olnud õpetaja külaskäigu üle nõnda rõemsad, et paljud nutma hakanud ja ütelnud, et see ainukene armas päew aastas on, kui õpetaja neid waatama tuleb.

Tobolski õpetaja Lesta olewat 1907. aastal oma wiiel ametiteekonnal 10.000 wersta läbi sõitnud, sellest arwust 6550 wersta wankril, 1530 wersta raudteel ja 1760 w. aurulaewal. Ta on 77 kohas käinud, 3055 inimest armulauale wõtnud, 127 last ära leeritanud, 75 last ära ristinud, 63 paari kokku laulatanud ja 144 isikut õigeusust Lutheri usku wastu wõtnud. Ewangeliumiusuliste arw kihelkonnas olewat 5500.

Petropawlowski, Kurgani ja Tjumeni linnades olewat linnawolikogud Lutheri kogudustele kirikute ehitamiseks ilma hinnata platsid andnud. Wenelased, iseäranis Wene kaupmehed, olewat Lutheri kiriku wastu wäga sõbralikud. Kurganis kinkinud üks rikas Wene kaupmees esimesena Lutheri kiriku ehituse heaks 1000 rbl.

Omski kihelkonnast teatatakse, et seal Saksa kolonistide külade arw 9 wõrra olewat suuremaks kaswanud. Aasta jooksul on seal 225 last ristitud. Akmolinski, Koktshetowi ja Atbasari linnade ümber olewat hulk lutherlasi, peaasjalikult sakslasi ja eestlasi. Seal on aasta jooksul 147 last ristitud. Tjukalini kreisis Sališkowo Läti asunduses andnud sisserännanud Läti sotsialrewolutsionärid (?) inimestele nõu, et need piiblid ja lauluraamatud ära põletaksiwad. Omski kihelkonna hingede arw olewat 10.000.

Tomski-Barnauli kihelkonnas olewat 40 asundust 5000 hingega. Asundustest elawat 23-s sakslased, 12-es eestlased ja 2-es lätlased.

Ida- ja Lääne-Siberisse saadetud soomlaste õpetaja elawat Omskis. Koguduses olewat 2200 hinge. Õpetaja saawat Soome walitsuse käest palka.

Kaks ilmawaadet ja tänawused Tallinna linnawalimised.

-üs. Selleaastased linnawalimised, mis meil warsti ukse ees seisawad, on üks tähtsamatest ühiskonnaelu awaldustest meie maa ja rahwaste elus. Nendel walimistel saab nii palju ülitähtsat, mõjurasket terwe meie ühiskonnaelu tulewiku kohta ära määratud, et kohalik ajakirjandus neist walimistest ja nende tähtsusest meie rahwa elu kohta waikides mööda minna ei wõi.

On tarwis ära seletada, mis need walimised meie linna ja selle elanikkude kohta tähendawad ja missugune tähtsus meie linnawalimistel üleüldisest rahwapoliitilisest ja ka meie riigi ühiskonnaelu arenemise seisukohast on.

Selle äraseletamiseks peab näitama, missugustest kõlblistest ühiskondlistest põhjusmõtetest meie linnawalimised endistel aastatel juhitud on olnud ja missugused juhtmõtted meil iseäranis wiimasel ajal walimistel elule on tõusnud.

Põhjusmõtetele järele käies, mis meil nimelt wiimasel ajal ühte wõi teist walijateringkonda üksteisest ära lahutatud on, peame tunnistama, et siin peaasjalikult kaks põhjusmõtet, printsipi wõi ilmawaadet wõitluses on seisnud.

Need kaks põhjusmõtet wõi ilmawaadet, millede peal meie maa senine ühiskonnaelu arenemine ja wõitlus peaasjalikult põhjenenud on, ongi see, mida meie praegusel kirjas iseäranis tähele panna ja läbiharutamise alla wõtta tahame.

Mõlemad põhjusmõtted wõi ilmawaated käiwad mitmesuguses kujus ja muudatustes terwest meie maa ühiskonnaelust läbi ja nende ilmawaadete wõitluses seisab meie maa ajaloo tähtsam külg.

Üks nendest ilmawaadetest on wana — kaua, juba wäga kaua maksmusel ja meie maal walitsew olnud, nüüd aga oma ühiskondlist, seltskondlist elujõudu aegamööda kaotamas, — teine ilmawaade on meie ühiskonna elus tegelikult alles kaunis uus, noor — wäikestest, wähejõulistest algustest wälja kaswanud, kuid sealjuures enam aja- ja edunõuetekohane ja selle tõttu ka elujõuline.

Esimese tähendatud ilmawaate esitaja wõi kandja on meil, see on meie maa ühiskonna-

---

Püünis.

Emile Zola romaan. Tõlkinud M. M. 142

Gervaise nuttis. Ta ütles „ei", ta ütles „ja" ega teadnud midagi. Oh, kõigewägewam Jumal, kui hea ja ühtlasi kui kurb on süüa, kui inimene kõrwoma hakkab!

Selle juures seisis Goujet tema ees ja waatles teda. Kui wanaks ta on jäänud ja kui sügawale langenud! Lumi sulas tema riiete peal ära, nii et sealt wesi maha tilkus. Juuksed oliwad tal peas halliks läinud. Kui inetu oli nüüd tema kael! Sepp katsus tema endist iludust meelde tuletada, kui ta weel roosiline oli, kui ta kael walge nagu marmorist oli. Sel ajal oleks ta tundidekaupa Gervaise ees seisnud ja teda imestanud. Missugust jumalikku lõbu ta selle juures oli tundnud! Kui sagedaste ei olnud ta oma patja hammustanud, ja soowinud, et Gervaise tema toas oleks, nii nagu täna. Oh, ta oleks ta enese wastu puruks pigistanud, nii ihaldas ta teda. Ja täna oli ta tema päralt! Ta wõis teda wõtta! Ta sõi wiimast leiwatükki ja pühkis sellega waagnast oma pisarad ära, mis ikka weel sinna langesiwad.

Nüüd tõusis Gervaise üles. Ta oli söömise lõpetanud. Silmapilgu seisis ta kohmetult, sest et ta ei teadnud, mis Goujet temast tahab. Kui ta aga sepa silmades teesi loitma lööwat nägi, haaras ta käega oma pihast kinni ja tegi esimese nööbi lahti. Aga Goujet oli tema ette põlwili langenud, haaras tema käest kinni ja ütles õrnalt:

„Ma armastan teid, madame Gervaise, oh, ma armastan teid, hoolimata sellest, mis kõik sündinud on, ma wannun teile seda!"

„Oh, ärge rääkige nõnda, herra Goujet!" hüüdis Gervaise. „Ärge ütelge seda, see on mulle walus kuulda."

Ja kui sepp seda kordas, et selles elus enam teist korda armastada ei wõi, lõi Gervaise kahtlema.

„Ei, ei, ma ei taha seda mitte, ma olen palju häbematusi teinud. . . . . Armulise Jumala nimel. . . . . Tõuske nüüd üles! Mina peaksin teie ees põlwitama!"

Nüüd tõusis Goujet wärisedes üles ja ütles kogeldades:

„Kas lubate, et ma teid suudlen?"

Gervaise oli nõnda kohkunud ja imestanud, et ta sõnagi wastata ei wõistnud. Ta andis aga peaga märku, et ta selle wastu on. Mu Jumal! Siin ta on ju nüüd, ja sepp wõiks teha temaga, mis ta tahab. Kuid sepp sirutas ainult suudlemiseks huuled torusse.

„Meile ulatab sellestki, madame Gervaise," ütles sepp. „See on kõik meie sõprus. Kas jah?"

Ta suudles pesunaist otsaesise peale, kus halliksläinud juuksesalk rippus. Kui ta nõnda aupaklikult Gervaiset oli suudelnud, pööras ta ümber ja langes nuuksudes woodi peale.

Nüüd ei suutnud ka Gervaise ennast kauemine tagasi hoida, see oli liig kurb, hirmus niisuguses wahekorras olla, kui inimesed nõnda teineteist armastawad. Ta hüüdis sepale:

„Ma armastan teid, Goujet. Jah, ka mina armastan teid. . . . . Oh, see ei ole ju wõimalik, ma saan ju isegi aru! . . . . . Jumalaga, jumalaga! . . . . . See surmaks meid mõlemaid!"

Joostes tormas ta uksest wälja ja oli warsti uulitsal. Kui ta jälle meelemärkusele tuli, leidis ta ennast Goutte-d'Ori uulitsalt. Boche awas wärawa. Maja oli päris pime. Eeskojast läbi minnes kuulis ta, kudas paremal pool Boched ja pahemal pool Lantier Virginiega norskasiwad.

Kui ta kuuendale korrale oli jõudnud, ei suutnud ta naeru tagasi hoida. Ta mõtles oma endise ideali peale: rahulikult tööd teha, ikka oma igapäewast leiba süüa, lapsed hästi üles kaswatada, mitte peksa saada, puhtas nurgakeses elada ja oma woodis surra. Tõe poolest, naljakas on, kudas see kõik täide on läinud! Ta ei teinud enam tööd, ta ei söönud enam, ta magas õlgede peal, tütar tegi häbitööd, mees peksis teda, mis jäi tal nüüd weel muud üle, kui oma elu uulitsal lõpetada. Ja seda nõnda pea kui wõimalik teha, kui tal aga julgust oleks kohe praegu aknast alla hüpata. Jah, tõe poolest, ole selles elus kui alandlik ja wäiklik, saatus wõib ikka sul ühesugune olla: sa wõid nälga surra! Selle üle ta nüüd naeriski, ta naeris oma ilusate lootuste ja plaanide üle. Nüüd wõib ta maale minna, sest ta on kakskümmend aastat siin triikinud. Jah, nüüd lähebki ta maale. Ta tahab Père-Lachaises enesele rohelises metsas ilusa koha wälja waliida.

Kui ta oma ukse ette jõudis, oli ta kui hull. Pea käis tal ümber. Kõige walusam oli talle see teadmine, et ta sepa igaweste ju malaga on jätnud. Nad ei näe enam iialgi teineteist. Siia juurde tuli weel wiletsus ja pööras tema pea koguni ümber.

Et isa Bazouge ukse wahelt walgusekiir paistis, astus ta sinna kindlaste sisse, sest et ta korraga tungi tundis sedasama teed mööda minna, mida mööda tütargi oli läinud.

Wana naljahammas isa Bazouge oli sel ööjel iseäranis lustilikus tujus koju tulnud. Ta oli ennast nõnda täis joonud, et hoolimata külmast põrandal norskas, ja wististe nägi ta selle juures lõbusaid unenägusid, sest tema kõht wabises naeru pärast.

Küünal oli põlema jäänud ja walgustas wiletsat tuba.

Kui Gervaise seda nägi, hakkas ta kõwaste käratsema, et isa Bazouget üles äratada.

„Kurat wõtku! Pange ometi uks kinni! Tuba läheb külmaks! . . . . ."

„Ah! see olete teie. . . . . Noh, mis on? Mis te siis tahate?"

Nüüd algas Gervaise wäljasirutatud kätega kirglisest paluma, ilma et ta teadis, missugusid sõnu ta suust wälja ütles.

„Oh, wiige mind ära, mul on kõigest küllalt, ma tahan ära minna! . . . . . Ärge olge minu peale kuri! . . . . . Oh, wiige mind ära, siis saan ma kord rahu. Wiige mind ära, ja ma ütlen teile palju tänu!"

Ta laskis ennast põlwili, niisugune tung täitis teda.

Bazouge, kes poolelt üles oli ärganud, armas, et temaga paha nalja tahetakse teha.

„Kuulae, mis nõu teil õige on?" küsis ta.

„Wiige mind ära!" kordas Gervaise. „Ulatage aga mulle nüüd oma käed, ma ei karda teid enam, nagu sel õhtul, kui kord teie seina peale koputasin. Wiige mind enesega ühes, et ma rahu saaksin. . . . . Oh, mul on ainult see ainuke soow! Oh, ma jaan teile selle eest tänulik olema!"

„Teie olete õigel teel," ütles isa Bazouge. „Ma ole siin weel täna kolm daamet sisse pakkinud, kui mulle wiisakat jootraha enne oleks antud. Jah, kui nad aga käe tasku oleksiwad pistnud. . . . . Jah, mu emake, ega see siiski nõndaiama läha."

„Wõtke mind ühes! Wõtke ometi!" hüüdis Gervaise, ma tahaksin nõnda hea meelega ära minna!"

„Kurat wõtku! Enne peab weel wäike operatsion tegema! . . . . . Teie saate aru. Kluk!"

Ta tegi selle juures keelega healt, nagu neelaks ta midagi alla. Ja et ta selle nalja korda läinuks pidas, hakkas ta naerma.

Gervaise oli pikkamisi üles tõusnud. Nii siis, ka see ei wõi tema kasuks midagi teha? Tuimalt läks ta oma tuppa ja heitis õlgede peale. Oh, ei, see ei läha nõnda ruttu, wiletsus ei surma mitte küllalt ruttu.

(Järgneb.)

Kristuse pale.

Max Kreyeri romaan XIX aastasaja lõpust. 42

Kristus jäi seisma, pööras oma näo nende poole ja tõstis õnnistades oma käed nende üle, kes nuuksudes tema jalgade ees lamasiwad.

Rahwahulgast käis wärin läbi. Keegi ei julenud rääkida. Pikkamisi liikus rong edasi. Susanne Roberti ja Marthaga oliwad ka Õnnistegijale lähedale astunud, kirjeldamata magus segadus täitis neid kõiki. Korraga kostis tuhandest suust: „Isand Jeesus."

„Lapsed jooksiwad juurde, wõtsiwad üksteise käest kinni ja sammusiwad waikselt järele. Wäikeste hulk kaswas, nagu nõiasõna oli nad sina meelitanud. Waesed inimesed lähenesiwad, wiletsus ja mure paistis nende näojoontest, kuid silmadest wälkus rõemu tuli. Keegi ei teadnud, kes nad sina on kutsunud.

Inimestehulk kaswas ikka suuremaks. Arusaamata igatsus täitis kõiki. Armastus oli kõikidest wõitu saanud. Esimest korda seisis maa waguši, sest et seda Õnnistegija jalad puudutasiwad, kes waatama oli tulnud, kas tema weri wilja kannab.

Sarnasel kombel ei olnud ühtegi wärsti hauda widud. Armastus oli inimeste südameid täitnud. Loom inimeses oli jumaluse läbi ära wõidetud.

Äkitselt hakkas kaeblik muusika kõlama, millest aru ei wõinud saada, kust ta tuli. Õhk näis laulwat, näis, nagu oleks taewast wägew koral kõlanud ja tasaselt maa peale kostnud.

Aadorf oli koormat wedades kehä ettepoole paenutanud ja wahet pidamata edasi rühkinud, ilma et tal julgust oleks olnud waadata, mis tema taga sünnib.

Ta nägi inimesi kahel pool uulitsal ja uskus weel ikka, et need uudishimu ja imestuse pärast temaga ühes käiwad.

Siis tuli ta arwamisele, et tema lapselikku usku pilgata tahetakse, et teda narrimiseks Õnnistegijaks nimetatakse. Kui aga waikus teda kohkuma pani, waatas ta selja taha ja oleks peaaegu mõistuse kaotanud.

Ta nägi Kristust enese järel käiwat, Johanna ja Wanda tema taga. Ta nägi Susannet, Marthat ja Robertit, suurt laste hulka ja inimeste rongi.

Ta tundis mõistuse kaduwat, hing jäi kinnus kinni ja jalad ei suutnud teda edasi kanda.

Oli ta siis kahes olewuses, mis teda korraga taewas ja maa peal laseiwad olla? Ehk on see kõik, mis teda ümbritseb, tõeste olemas ja tema üksi ei saa sellest aru?

„Ta läks kudagi edasi, oodates, et mõistus tema peas jälle selgeks läheb. Oja eest waa

elus, kunas Saksa kultura wõi Saksa ühiskonnawõim ja walitsus.

Jääme esiteks selle meie ühiskonnaelu tähtsa faktori, Saksa politika-majanduslise walitsewa wõimu juures peatama ja katsume ära näidata, millest, s. o. missugustest ajaloolistest politika-majanduslistest oludest see meie ühiskonnaelus tähtis wõim wälja kaswanud on ja missuguse ühiselulise ilmawaatega wõi põhjusmõttega see walitsew wõimukord ühenduses seisab.

Kui meie küsime: missuguste mõjuwate olude põhjal on praegu meie maal walitsew Saksa ühiskonnawõim nii suureks ning kõiki teiśest wõimukonnast wäljaspool seisjaid seltskondlisest ja politiliselt rusuwaks ja nende loomulikku edenemist takistawaks jõuks jäanud, siis on ainukene wastus: praegune Saksa ühiskonnawõim ja walitsus juurewad just meie maa ühiskondlises elus ainukese seisuse juurtes ja rohkeis politilistes ja ühiselulistes-majanduslistes eesõiguses ja meie maal tsaarowis juurel wõetud walitsewas eestkostmise õiguses wõi sisemis, mis meie eesõiguslistele seisustele juba kauan ajast saadik omased on.

Tähendatud politilised eesõigused ja politiline eestkostmisekord, mis meie ühiskonnaelus senini tõtel wõetud maksnud on, ongi need kaks peafaktorit, mis terwe meie maa ühiskondlisele ja politilisele olukorrale kõige suuremat ja sisemist annawad, mispärast meie neid siinkohal ka lähemalt, nõnda ütelda põhjusoluliselt, walgustada tahame.

Neid tähendatud mõjunditi meie ühiskonnaelus — teatud wõimuowalise ringkonna eesõigused ja tema tormilisel seisewat eestkostmise õigust — silmas pidades ja nende mõjuwuse seisukohalt meie ühiskonnaelu sisemist korda ja politika-jõustiku kokkuseadet waadeldes leiame, et meie ühiskond, see on seltskondliselt ja politiliselt meie maal tegewate isikute kogu, oluliselt kaheks oma politilise-ühiselulise ilmawaate kui ka oma politika-õiguslise ja politika-majandusliste tegewuse seisukorra poolest üksteisest lahkuminewast, õigemine üksteisele wastusiiswast osast koos seisab.

Üks nendest osadest on senini meie ühiskonnaelus tugewam, wõimsam pool, sest tema käes on suured politilised ja ühiselulised eesõigused ja tema käes seisab ka üleüldiselt politika-majanduslinne eestkostmine suurema jao meie maa ühiskonna eest.

Oma mitmetpidi eesõiguslise seisukorra tõttu on see politika-majanduslisest wõimsam ühiskonnapool meie maal omale kindla walitsewa seisukoha ja juhtiwa mõju wõtnud, mida ta oma wõimu alalhoidmiseks ja kindlustamiseks igal wiisil tarwitab.

Eesõiguslise ühiskonnapoole walitsew seisukoht ja juhtiw mõju awaldab ennast otsekohesel wiisil politilisel ühiseluwäljal, kus ta oma politilisel eesõiguslise seisukorra tõttu suurema jao ühiskonna politilise eestkostja osa täidab.

Et juba üksiainu politiline eestkostmise õigus tugewama, eesõigusteosalisele ühiskonnapoolele otsekohesest wõimaluse annab oma wõimuseisukorda oma kasuks tarwitada ja üleüldisi, terwe ühiskonna eluuse ja jaatusesse puutuwaid küsimusi ainult oma isiklikke kasude seisukohast otsustada, on iseenesest selge. Arusaadaw on ka, et sealjuures üleüldine ühiskonna edenemise wõi tagunemise küsimus sugugi mitte mõõduandew ei tarwitse olla ja et koguni sellewastu politilisel eesõiguslises seisukorras olew, tugewam ühiskonnapool sagedaste just suurema jao ühiskonnapoole kasude ja ajakohaste edunõuete wastasest talitab. Üleüldine ühiskonna asjade arenemine ja edenemine, wõi teiste sõnadega, üleüldine ühiskonna politika-majanduslinne arenemine, seisab seega enamwähem täielikult politilisest eesõiguslise, tugewama ühiskonnapoole käes.

Sarnasel kujul ilmutab ennast üleüldiselt meie maal walitsewa, eesõiguslise ühiskonnapoole politiline-ühiseluline ülewõim ja mõju.

Puhas politiline wõim ja politilised ühiselulised eesõigused on aga ainult üks kug, üks osa sellest wõimust, mis meie maa ühiselulisel tugewamale ühiskonnapoolele omane, teine külg, millel meie ühiskonnaelus dieti weel suurem tähtsus on ja milles meie ühiskonna eesõigusline, wõimurikkam pool kuni senini juhtiwat osa on etendanud, on majanduslinne, ainelinne wõim wõi kapital.

(Järgneb.)

Kodumaalt.

Ja. Kihelkonnalt. Tohtri paiga küsimus 7 sep. sel aasta läks, kui hr. Dr. E. Talwik kihelkonnale elama asus. Missugust kasu ja kui palju on hr. Talwik kihelkonna seltsidele enesega kaasa toonud, näitab praegune koolimaja [illegible], millest juba ennemalt nii wõrdagi on ajalehtedes kirjutatud. Arkowalt tihelkondlased ei lootnud seda päewa mitte nii peatselt mööda minema, annetati wäike mäekeisus hr. Talwikule tänuwäärseks rohke waewa eest ja walmistati ühine õhtusöök. Lauakõnes toletati eiawalt hr. Talwiku tööhõõ ja ettewõtteid meelde, ei sõetud ka waenlaste kulla nimetawate, kes küll ka samma praewa tema tööle pladsiwad kõiked ette seada. Oma wastukõnes teatas hr. Talwik jõnnas, mis kõikide mee'e kurwaks tegi. Nagu ennemalt juba lehtedes seisis, wõeti hr. Talwikult maapaewa poolt määratud palk ära ja ta oli sihsiali ilma kohata. Rohalik rahwas tegi, mis ta wõis, tahtis pritsahtliku korjandust toime panna jne, et aga hr. Tele wõimalust anda kihelkonnale elama jääda. Wiimaks jõuti ni kaugele, et kihelkonna wolikogu hr. Talwikule iga kuu 25 rubla abiraha määras, seniks kui Põllupangas arsti palga küsimus herutusele jõuab. Nüüd on siis, nagu hr. T. teatas, Põllupanga eestseisus otsuseks teinud ärstide jaoks mitte abiraha anda, ja sellega ühes on ka siis Dr. Talwiku Saaremaal elamisest kripsis läbi tõmmatud. Et tahetud aga jäsksi weel hr. Talwikut kihelkonnalt nii ruttu lahkuda lasta, katsutakse weel midagi ette wõtta. Hr. A. Thom lubas omalt poolt prikorteri, teised jõudu mööda raha kokku panna. Loodust annab ka supelusmaja mudawannidega, mis praegu ehitusega poole peale on jõudnud ja tulewal suwel loodetawaste käima hakkab.

Seltsielu. Kihelkonna koolijelis on nõuks wõtnud kirjanduslisi ja hariduslisi õhtuid toime panna ja on juba sellega hakatust teinud. 29 sept. rääkis hr. Hanschmidt Dr. Kreutzwaldist, mängiti: „Peiwmehed“ ja „Karu“. 12 skp. rääkis hr. Dr. E. Talwik kolera üle ja hr. Hanschmidt kirjanikust Jaan Lattikest. Peale kõnet oli koolirumides eestseltse koosolek, kus muu seas otsustati: 1) näitelawa suurendamiseks, mis et ka paremaid tükkisid wõimalik oleks ette tõnda, 15 rbl. ära kulutada; 2) et rahwa seas haridust tõsta, hariduslisi kursusid toime panna; ülesandmist wõtab kooliõp. Hanschmidt wastu; 3) kawatseti tulewal kewadel Kuresaares üleüldist Saaremaa laulupidu toime panna ning tehti otsuseks kohe selleks lubasaamiseks kubernerile palwekiri sisse anda.

II. Tartust. 11. skp. pidas „Karskuse Sõber“ oma peakoosolekut. Et igal peakoosolekul umbes paarkümmend uus liiget wastuwõtmiseks ette pandakse, kellest aga paljud sugugi seltsi ei astu, siis otsustati ettepidi, et ilma asjata waew kõrwale jääks, ainult neid uusi liikmeid ballotteerimise alla wõtta, kes oma ülesandja ehk soowitaja kõrwale wähemalt poole aastamaksust ära on maksnud. Kesktoimekonna poolt oli seltsile kaks ettepanekut kesktoimekonna maksu ja maakonnapäewa üle — tuinud. Peale mõne ähenduse otsustati: kesktoimekonnale iga seltsiliikme pealt 20 kop. seltsi kassast maksta. Esimees hr. Jürgenstein, kes ühtlasi kesktoimekonna kassahoidja on, teatas, et see maks siis ära jääks, kui riigiwalitsusest paluwad abirahad — 3000 rbl. ühekordset ja 2000 rbl. igaastasist — täitmist, kas ka wõi osalt, leiaksiwad. Teine kesktoimekonna ettepanek, et „Karskuse Sõber“, kui kõige suurem karsk.-selts Tartu maakonnas, maakonnapaewa korralduse, mis 23. now. tahetakse toime panna, oma peale wõtaks, leidis nõusolemist. Piduwoimekond oli ette pannud, et „Karskuse Sõber“ näitemängusid harwemine hakkaks toime panema, sest et „Wanemuises“ kunsti kõrgusel mängitakse, kuna „Karskuse Sõber“ oma halwa mänguga ainult pealtwaatajate maitset rikub. Ka tantsu kui ajast ja arust äraminewat asja oli ette pandud wähendama hakata. Tantsu asemel soowitati Soome-Rootsi laulumängusid, milledekursus juba käib ja milledest osawõtmine õige suur on. Näitemängude asemel soowitati kõnekõhtuid, laulu, muusikat, ilulugemist jne. ning Tallinna eeskujul kirjanduseõhtuid toime panema hakata. Olgu tähendada, et Tartu kirjanduseõhtutest weel midagi ei tea. Koosolek tunnistas piduwoimekonna ettepaneku ajakohaseks ja asjakohaseks ning katsub omalt poolt nendele wastu tulla.

— Maksukõrgendus. Tartu sõje sõidukohtade pidajad on hinda maa ja tõstnud. Endise 5 kop. asemel wõtawad nad 8 kop. ja tolliraha 10 kop asemel 15 kopikat.

III. Wõnnust. Koosolek. Karskuseseltsi „Pallika“ wõimlemisosakond pidas 12 skp. awamisekoosolekut. Wõimlemise tähtsusest kõneles H. Awikson. Osakonna tegewuse plaani kärseleswaks eestaks wõeti jõukarasinks, turnimine, mängud ja ujusujomine. Mängudega tehtakse algust. Soome ja Rootsi mängude kursused pandakse juba 19—26. okt. hr. A. Oanapuu juhatusel, Tallinnast, toime. Taiwels ajutatakse näituseplatsise ujusujamiseplats. Korterisse asub osakond peaseltsi ruumidesse, kuna ta harjutuste jaoks weel põllumeesteseltsi näituseplatsi ja näitusehoonet ära tahab rentida. Eestseisusesse waliti: esimeheks osakonna eluletari ja H. Awikson, abiks E. Bergmann, kirjatoim. J. Lile, kassahoidjaks J. Spelgas.

— Läinud nädalal oli Wana-Waadra Taskuse küüas J. talus rutetabju. Laiu rehe ühes kõige aastase wiljasaagiga põles maha. Tulesse jät ka teise mehe wiljapeshuiminiu, sest tulekahju sündis redepeksu ajal, wiisi ourukaka korinast.

-he-he- Walgast. Wäitlus kooliruumide pärast. Kui agar kohalik E. Peetri koguduse hingekarjane oma ametis on, näitab järgmine lugu. Ehk ta küll iga pühapäew kirikus jutlustab, arwab ta weel tarwilikuks kirikukooli ruumides lastejumalateenistust käima panna. Kui ta seks esimeseks läinud pühapäewal esimest korda kooli maja ette jõudis, leidis ta kõik uksed lukus olewat, kuna koolijuhataja külmawereliselt oma korteri wõõbda jalutab ja kõigest kopuramisest midagi wälja ei tee. Kiosistoas märkab õpetaja herra paasisjannat, keda ta akna kaudu lahti teha. Niipea kui see sündinud, on hingekarjane juba toas, teeb õuepoolse ukse riiwist lahti ja laseb rahwa sisse. Müdina järele tuleb koolijuhataja kohale ja käseb õpetajat, kellel inspektori luba taskus ei ole, tuldud teed tagasi minna. Wiimane ei olnud sellega nõus ja pidas palwetunni siiski ära.

— Härjawõitlus. 11 skp. ehtul oli „Sädes“ jõumehe Turbaje wõitlus härjaga. Nätelawale, kus Lemba ja Lindpere kunsti pakkusiwad ja oma tegelased näitemängu ja muud waimutoitu, toodi korraga härg. Huwitaw tõendus, et meie aja kunstimõistmise kõrwal ka härjawõitlusest aruaamine ei puudu.

Wiljandist. Kohtukoja 9. skp. mõistis 4. jaosk. rahukohtunik kreisiülema 1. jaosk. noorema abilise parun Wolffi 3 kuuks aresti, sest et tema septembrikuul ühte inimest uulitsa peal nõnda kõwaste wastu rindu oli tõuganud, et wiimane maha kukkus. Süüdistataw parun Wolff ise kohtusse ei ilmunud ega ka wolinikku ei jaatnud. „Post.“

Kangemalt riigist.

Woitlegust.

Nagu kuulda, tahtwat jalk riigiwolinikkusid, krahw Bobrinskiga eesotsas, paluda, et neid Peterhofis jutule wõtaks, kus nad siis paluda tahtwat, et Wenemaa Balkani slaawlasi toetaks.

— Kuulu järele olewat neil päewil küsukirja 14 admirali lahtilaskmise kohta oodata.

— Rahwuslaste ja parajusmeelsete parempoolsete fraktsionid sulawad wististe ühte. Neil päewil olewat uue fraktsioni poolt, kellel mitte ainult uus programm, waid ka uus nimi olema saawat, deklaratsioni oodata.

— Oktobriste fraktsion on ette pannud 17. oktobri mälestuseks 17. oktobri manifesti marmoritahwli sisse raiuda ja tahwli wolikoguse Keisri herra pildi kõrwale üles panna. Parempoolsed nõuawad omalt poolt, et peale 17. oktobri manifesti ka 1907. a. 3. juunil antud manifest marmoritahwli peale kirjutataks ja üles pandaks.

Serbia troonipärja Peterburis.

15. oktobril kell 6,50 m. p.l. jõudis Serbia troonipärija Georgi ministerpresidendi Pasjitshi, polkowniku Marinowitshi, adjutandi major Todorowitshi ja dragon. Jankowitshi saatel Warshawi teel Peterburisse.

— Serbia troonipärja küiaskäik on eralaadi, — ütelnud üks serblane Dr. Schailewitsh „N. Rusji“ kaastöölisele, — kuid praegusel silmapilgul on tal meie asja kohta just suur tähtsus. Wenemaa on ainus maa, kes Serbia wennasrahwale kaasa tunda ja teda ta raskes seisukorras aidata wõib.

Meilt küsitakse ühtepuhku, kas Serbia, Montenegro ning Austria wahel sõda oodata on. Seda küsimust on juba terwe kuu seigitatud. Alles nüüd wõime kindlaste ütelda, missugusel juhtumisel sõda tõeste tuleb ja missugusel juhtumisel ta eest hoida wõib. Serbia rahwa soowid ja arwamised, millede wastu Serbia ning Montenegro walitsused täieste jõuetud on, on endile nüüd kindla kuju omandanud.

Sõda tuleb, kui Wenemaa Bosnia ja Hertsegowina Austria külge liitmise õigeks tunnistab.

Kuni siiamaale ootawad Serbia ja Montenegro kannatamatalt Wenemaa wastust: kelle poole ta selles küsimuses heidab.

Mis mõedi erlotew konferents ka lõpeb, igatahes on Serbia rahwale Wenemaa arwamine tähtis. Tunnistab ta külgeliitmise õigeks, siis hakkab Serbia oma jõul sõda pidama — elu ja surma peale.

Enesetapmised keik ja algkoolides.

Neil päewil ilmus haridusministeriumi aruannetsakonna poolt wäljaantud aruanne enesetapmiste ja enesetapmiskatsete kohta keik- ja algkoolide õpilaste hulgas 1907. aastal.

Selle aruande järele on enesetapmiste arw endiste aastatega wõrreldes kooliõpilaste, iseäranis aga naisõpilaste hulgas õige rahjasti kaswanud.

Meesterjooft enesetapjate arw oli 1905. a. — 21, 1906. a. — 49, 1907. a. — 56. Naisterahwad-enesetapjaid: 1905. aastal ei olnud, 1906. a. — 13, 1907. a. — 22; naisterahwaid, kes enesetapmiseks katset tegiwad: 1905. a. ei olnud, 1906. a. — 3, 1907. a. — 30.

Suurem hulk enesetapmisi tuleb keskkoolides ette.

Kuna enesetapmiste arw, millede põhjuseks eigiti ja waimuhaigused on, 1907 aastal wähenenud on, on sõjale kõhuda ja kaasa perekondlised põhjused seda rohkem abwunud. nõudnud, missjuures wimmaste ringas elamisi ja armuride esimesel paigal seisawad. Kõige wähem enesetapmisi on romantiselt põhjusel sündinud.

Grupp Serbia üliõpilasi

on Peterburi ülikooli koridorides ülestuse üles löönud, milles kõik üles kutsutakse Austriale selle ülekohtu pärast, mis ta slaawlastele Bosnia ja Hertsegowina külgeliitmisega teinud on, kätte maksma.

Keskkooliõpetajate palgaasjus.

Haridusministeriumi abil L. J. Georgijewski juhatusel töötaw komisjon, kes keskkooliõpetajate palga küsimust harutas, on oma tööd lõpetanud. Komisjon on tundide tasumises segapõhjusmõtte ülles jaanud. Igal kooliõpetajal jaab 12 põhjuse ja 18 ülatundi olema. Põhjustundide eest makstakse 900 rubla, millele iga kolme aasta tagant 300 rubla juurde lisatakse, kuni palk kõige kõrgema määrani, s. o. 2400 rublani tõuseb. Ülatunni eest makstakse 75 r.

Komisjoni poolt ei ka klassiülewaatajate loomuwastane seisukord tähelepanekul leidnud. Nad on siiamaale 1600 rbl. aastas saanud, nüüd aga hakkawad nad 1500 saama, kusjuures nende tundide arwu 12 peale alandatakse. Ära unustanud ei ole komisjon ka keskkoolide direktorisi, kooliarstisid, joonistusõpetajaid, ja m. teenijaid, kellede kõigile palka tõstetakse.

Pealinna keskkooliõpetajatele makstakse korteriraha lisawalt.

Maanteedel toimepandawate warguste

wastu wõitlemiseks on teedeministerium nõuks wõtnud maanteesandarmite arwu suurendada.

Politilised wangid ja Serbia.

Nagu Stawropolis ilmuw leht „Naish Krai“ teatab, olewat kohaliku wangikoja kinnistuwad politilised wangid Benjamin Semschumni, üliõpilane Krolow ja M. Woronowitsh kubernerile palwekirjad saatnud, milledes nad paluwat, et neid wangist wabastataks ja Serbia sõjawäesse Austria wastu sõita minna lubataks.

Politika ringwaatus ja wäljamaa sõnumed.

Serbiast.

Rahwa meeleolu ja lootused

Terwe rahwas paneb troonipärija Georgi Wenemaale sõitmise peale suuri lootusi. Ajalehed on selle üle waimustuses, et Peterburis ja Moskwas Bosnia küsimuse harutamiseks awalikka koosolekud peetakse. Uuritakse kindlaste, et nendel koosolekutel kõrtslaawluse mõte hiilgawa wõidu jaab. Tuntud ajakirjanik ja seltskonnategelane Tutshitsh sõitis minewal nädalal Itaaliasse, sest et Itaalia awalik arwamine Serbia wastu wäga sõbralikuks on muutunud. Igal päewal annawad paljud endid wabatahtlikkudeks. Kõige rohkem wabatahtlikka tuleb Itaaliast, siis weel õige palju Inglismaalt, Prantsusmaalt ja ka palju poolakaid. Berlinist tulnud teated nende nõudmiste kohta, mis Iswolskile ette pandud, ja nimelt, et Saksamaa konferentsi kokkukutsumisega ainult sel tingimisel rahule jääb, kui Bosnia ärawõtmise küsimus lõpetatuks, sündinud asjaks tunnistatakse — need nõudmised ajawad serblased ärewile: usutatakse Wenemaad, et ta enese konferentsist lahti ütleks ja Bosnia ärawõtmise wastu protesti tõstaks. See pidawat mõjuma, arwawad serblased ja lisawad juurde: olgu mis on — meie ei kohku ka sõja eest tagasi.

Konstantinopolist teatatakse, et Serbia rahwa saadiku Nowakowitshi läbirääkimised Türgi walitsusega õnnestawad on olnud. Noortürklased on asja kohta wäga osawõtlikud ja peawad ka troonipärija Georgi Wenemaale sõitmisi wäga sündsaks sammuks, arwates, et see ühenduseks Wenemaaga ja kõikide Balkani riikidega wäga tarwilik on.

Need teated, nagu oleks Türgimaa ja Austria-Ungaria wahel läbirääkimised uueste peale alganud, ei ole mitte õiged.

Meeleawaldused Austria-Ungaria ja Saksamaa wastu ning kõrtslaawluse kasuks kestawad täiel hool edasi. Sedasama teatatakse ka Praagast. Enamaste kõik Austria laupmehed ja waisapakujad on oma poeuksed lukku pidanud panema, sest et nad wiimasel ajal ostjaid ei ole leidnud. Austria saadik on uueste ühwardanud „abinõusid“ tarwitada, kui tema walitsuse wastu kihutustöö tegemist järele ei jäeta.

Belgradi tshehide otsus.

Belgradis, „waba Serbia kuningriigi pealinnas,“ on tshehid koosolekut pidanud ja Balkani sündmusi harutanud. Koosolek leidis Tshehi rahwa liikme ja saadiku Dr. Kramarczi ülesastumise Bosnia ja Hertsegowina Austria külge wõtmise kasuks niisuguse olutu asja olewat, mis Slaawi ühenduse ja Slaawi ühiselulise kohta wäga walus hoop on, ja otsustas selle ülesastumise wastu walju protesti awaldada, niisamuti ka nende wähese Tshehi lehtede wastu, kes Bosnia ärawõtmise kasuks kirja on julenud tõsta. Aga teiseks Tshehi saadikute Klofaczile, ning terwele Tshehi radikaliste parteile, kes Austria teo wastu walju hääl üles on astunud, awaldatakse tänu ja pooleoidmist. Wennalikka Serbia rahwa nõudmistele, mis [illegible] laied leitakse olewat, lubatakse toetust.

Türgimaalt

Praeguse asjade seisukord

Noortürklased nihutawad argamööda [illegible] sõjawäed, kes konstitutsionile, s. o. Eriosil komiteele, truud on. Konstantinopolisse [illegible] algas kolme bataljoni Konstantinopolisse kutsumisega, kes [illegible] terwe kolmas maawäekorpus, teisiwa, kes rewolutsioni tegi, saanud. Nüüd [illegible] reaktsionilistest katsumisest midagi kartata peale olema. [illegible] Konstantinopolist [illegible] Wäike Aasia, et kontrrewolutsion araabia wõimaaa on, oige küll [illegible] sõjawäed [illegible] juuresolek on walitsuse [illegible] nagu kasaskaud, [illegible] nüüd [illegible] dega juba õige walitsuse ümber wõib [illegible] nad araabust teewad 42 kok wiidi Basrast Bagdadi, sest et seal rahwas rahutu on.

Moskulist teatatakse korrespondentsist, mis wolmiste juba, ette on tulnud Bagdadi juudid [illegible] et [illegible] rahwuslased neil iga kuuawad [illegible] rahwuslaste hunde all [illegible] raamatuste [illegible] jaganesiwad. Kõige korra [illegible] organiseerisiwad endid armenlased. Nende nõudmiseks walimisekeihutustöös oli autonomia Armeniale. Suima paistal armeenlaste tööle tegasirändamine Ameerikast ja Europast, milleks armeenlaste komitee abi andnud, nii andi wõib sõbrastöölaste arwu suurenemist märgata. Iseäranis energaliselt töötawad ka greeklased. Mõned nende seast on koguni teerort teele kaldunud. Bedkidaadid tawad [illegible] politseimikka ära, kes sel puhul, kui türklaste lihtrahwas ühe greeklase kallal, kes Türgi naisterahwast naiseks tahtis wõtta, wägiwalda tarwitas, ühtlikult tegewusetaks jäänud. Türklased ei lähe mitte heameelega greeklaste kwartalidesse. Kõikide rahwuslikkude lahkuminekute tõsisemaks tõusmine ähwardab suuri korratuse paewakorrale tuua. Noortürklased püüawad kõige jõuga rahwarahu lepitada. Parlament jaab waewalt enne nowembrikuu keskpaika kokku astuda. Kokkuwõetud poolest jaab ta ungimata edumeelne, kuid rahwuslikke wahede poolest wäga tulirikas mis ka tema töötamist märksalt raskestab.

Belgiast.

Kongo ühendamine Belgiaga.

Belgia walitsuse leheš „Moniteur Belge“ ilmus möödunud parlamentide poolt wastuwõetud seaduk Aafrika riigi Kongo Belgia külge ühendamise üle. Kongomaa on Belgiast 80 korda suurem, aga elanikkude arw tema ulatab umbes 30 miljoni peale. Nii tõuseb wäike Belgia suureks riigiks, kellel wäga laialine töölmäli on.

Tööstuskriisis Belgias.

Belgia wärtöõsiied on suures arewuses. Tööstuskriisis, mis Belgiale praegu waraks jaanud, annab suuri raskusid: kaubad jäawad ladudesse seisma, hinnad langewad kuristi ja tööliste palk kruwitakse alla. Iseäranis rohkeste karnatab töödõõtus. Nende ahjaolude tagajärjel kutsusiwad suuremad wäetöölaste organisationid 18 ja 19 oktobril oma asemikude kongressi kokku. Kongress otsustas üleüldist rahwuswahelist komiteed kokku kutsuda, kes otsustama peaks, et kõikides maades j. n. e. ojo, laupadalane tööiestmine toime pandaks. Niisugune tööiestmine, laieks sütetagawara, mis ümatuwle kokku on kogunud, märksalt wähendada. Teiseks arwati tarwilikuks kaewandustööliste tööpäewa lühendada. Seda nõudmist algatakse meeleawalduste toimepanemisega. Kui aga parlament soitsalistide poolt ettepandud tooliorraiduse projekti wastu ei wõta, siis tahetakse üleüldist streiki toime panna. Rahutused kaswab ja kaswab kriisiga.

Inglis- ja Türgimaa.

Austria ja Türgimaa läbirääkimiste katkemist

peetawat Wienis, nagu „Berliner Tageblatt“ Wieni kirjasaatja tõendab, Inglismaa mõju ja iseäranis Inglise Konstantinopoli saadiku tegewuse tagajärjeks. Türgi walitsus ise ei oleks mitte julenud läbirääkimisi, mis tema enese soowil ette wõetud, nii järsku katki jätta. „Wiener Allgemeine Zeitung“ kõneleb sellest asjast järgmist:

Inglise saadik Konstantinopolis Robert Louther teatas Kiamil-pashale (Türgi peaministrile), et Inglismaa nõus on noortürklaste walitsusele moralist ja rahalist toetust andma. Inglismaa lubab Türgimaale soolawate wälgade kustutamiseks 5 miljoni naela laenuks anda ja peale selle weel Türgimaa kasuks 15-miljonilise laenu saamiseks teed tasandada. Ühtlasi lubas Inglismaa oma toetust reaktsioni wastu wõitlemiseks, kusjuures ta enese ka selleks walmis üles olewat, et oma laewastikku, mis Meteleni saares seisab, Dardanellidesse minna ja ankrut otse Konstantinopoli juures wälja heita, kui Türgi walitsus selle pakkumisega nõus peaks olema; ja wiimaks lubas Inglismaa oma kõlbalist toetust Türgimaale ka sel juhtumisel, kui Bulgaria ja Türgimaa kokku peaksiwad põrkama. Kuid ühes selle sarnase toetuse pakkumisega ja lubamisega ütles sir Louther, et Inglise walitsus mitte kuidagi aru ei suuda saada, mispärast Türgi walitsus niisuguse asja tarwilikuks arwas, nagu otsekohese läbirääkimiste pidamine Austria-Ungariaga. Juba Itaaliana kriisise algusest saadik pidad Inglismaa selles arwamisel kinni, et rahwuswaheliste lepingute muutmine ainult kõikide riikide nõusolemisel lubatud on. Kui Türgimaa Austria-Ungariaga otse omalt poolt, ilma riikide otsuse ootamata, kokku lepib, siis teeb see lugu konferentsi kokkukutsumise koguni asjataks ja

---

las aga hingi, aga kõrwadesse kostsiwad imestusehüüded ja puhalik waimustus tõstis teda. Wiimaks tuli ta arwamisele, et tema ärawalitu on, kelle pilk üleilmisi asju näib näha.

Lapsekt toem täitis teda, waikne õnnetu rahu ajus südamesse. Ta ei tundnud ennast enam waese ja alandatud olewat, waid ritta ja harililudest surelikudest kõrgemal seiswat.

Koorem tema õladel oli kerge, ta ei olnud mitte enam nagu inimesejoom, kes ühte jagu oma ihust igaweseste puhtusele peab wiima, et, ta tundis enese nagu Jeesuse jüngri olewat, kes, ihu ja hinge poolest wärske, mööda teed edasi läks, et oma Isanda sõnu kuulutada.

Tema meeleolu wahelbas ennast. Ta ei saanud aru, mis tõsine elu ehk mis ettekujutus oli.

Jõud hakkas tal jälle kaduma, wäsinult pidi ta maha langema, kui ta aga korraks pilgu selja taha heitis, tundis ta jälle enese jõudu, sest ta oli Õnnistegijat näinud.

Äkitselt tuli ta otsusele, et midagi üleloomulikku tema ümber ei ole, waid tõsine elu. Seal lapsed hakkasiwad laulma.

Ükskuti kõlasiwad kõrged healed, kartlikult ja kahtldes, kuni nad kooris kindlat takti pidama hakata saiwad.

„Jeesus Õnnistegija. . .“ kõlas tee peal, tolmu sees ja tuule käes. Siis hakkasiwad naisterahwahealed kaasa laulma, wiimaks laulsiwad ka meesterahwad. Ja wägew laul kõlas läbi õhu. . .

Juba algas widewik, kui Andorj wiimaks pärale oli jõudnud ja puhata wõis. Kui ta nöörd õlalt maha wõttis, ei imestanud ta enam sugugi selle üle, mis sündinud oli ja mis teda mõne minuti eest weel nõnda sügawaste oli liigutanud.

„Minu hing on wist haige!“ mõtles ta, kui ta igal pool nägusid nägi, millede midagi iseäralikku ei paistnud.

Ja tiristu õlale tõstes tuli ta otsusele, et keegi peale tema midagi pole näinud. Ainult uudishimu on neid kihutanud.

„Kust need inimesed kõik tulewad?“ küsis ta tasakeste Susannelt, kes tema kõrwal seisis.

Aga ka Susanne oli arwamises, et tema üksi Kristust oli näinud, sellepärast kehitas ta õlasid ja waikis. Siis wastas ta: „Mina ei saa ka sellest aru. Nad tormasiwad korraga juurde, kuna esiti naerdi, ja ma ei tea, mis üle.“

„Soo, wõi nõnda,“ ütles Andorj, ikka weel arwates, et ainult tema Õnnistegijat oli näinud.

Johanna ja Wanda tuliwad ka lähemale. Ja kui Andorj sataja nende sõnu tähele katsus panna, waikisiwad nad, arwates, et oma nägemist awaldada ei kõlba.

Äkitselt ütlesiwad lapsed nagu ühest suust: „Isand Jeesus sammus ju meie ees!“

Ja Martha lisas üksi juurde: „Seekord oli ta nagu karjus riides, kes nõnda waene on, et paljajalu peab käima.“

„Siis olen ma ometi õigeste näinud,“ ütles Andorj oma südamelihtsuses. „Tema, kelle hing puhas oli, teadis wäga hästi, mispärast ta ütles: „Laske lapsukesed minu juurde tulla. . . .“ Minale näitab, mida wanemaks meie saame, seda tuimemaks läheb meie pilk üleloomulikkude asjade wastu.“

Ta hakkas minema. Johanna aga tõmbas lapsed enese juurde, suudles nende silmi ja ütles kirglikult: „Oh, teie mu südamekesed, ma tahan lahti suudelda, mis teie silmadest paistawad. Ja kui ka mind piinataks ning risti löödaks, karjuksime meie ometi terwele ilmale: „Ta elab ometi ja jaadab meid kõigil meie teedel.““

„Nii tõeste, kui ma waene mees olen, usun ma seda nüüd,“ ütles Andorj ja läks surnuaia wärawast sisse.

(Järgneb.)

..letaks ning loob üleüldise usaldamatuse ja kahtluse õigusele tähenduse kohta. Just sellepärast soowib Inglismaa, et Türgimaa rahwuswaheliste lepingute mitterikkumise tarwilisuse asjas tema waatepunkti omaks tunnistaks ja algatud läbirääkimised Austria-Ungriaga katki jätaks. Inglismaa usub, et noortürklaste walitsus Inglise sõpruse hinnata oskab ja selle sõpruse pandiks ka Inglise seisukoha omaks wõtab.

Kui suurwesiir pärast seda nõudmist ministrite nõukogusse tagasi läks ja asjade seisukorras ettetulnud muudatused ette kandis, awaldas ta ühtlasi soowi, et noortürklaste komitee Inglismaa ettepaneku läbi peab sharutama. Ilma awaliku arwamise ettejala toetamata ei julend mitte midagi ette wõtta. Noor-Türgi komitee esimikud wastasiwad selle ettepaneku kui niisuguse abinõu peale, mis nendele wõimaluse annab seisukorra peremeheks jääda, ja sellepärast tehtigi otsuseks Austria-Ungriaga läbirääkimisi kokkuleppimise asjas lõpetada.

Kui palju nende „kindlast hallikast" jaadud teadete taga tõtt on, seda ei tea weel ütelda. On ju ka arwamisi kuulda, mis hoopis teisiti kõnelewad. Nimelt näitawad mitmesed Wienist tulnud telegrammid, et sealsetes politilistes ringkondades kindlaste uskuma näikse, et läbirääkimiste katkemine Türgimaa ja Austria-Ungria wahel ainult ajutine on, kuna juba lähemal ajal läbirääkimiste uueste algamist wõib oota Austriast.

Politikaajamine lendlehtede abil.

Iseloomuliku jakti Austria politikast annab järgmine asjalugu: Kuna walitsus ennast selle läbi weel rahuldatud ei tunne olewat, mis tema diplomatilised asemikud mitmete walitsuskondade juures tõendanud on, nimelt seda, et Wenemaal juba waremalt teada oli, et Austria-Ungria Bosniat ja Herzegowinat enese külge tahab wõtta, laotab ta nüüd tähendatud prowintsides ülestkutseid ja lendlehti laiali, millede abil rahwast uskuma tahetakse panna, et Wenemaa nende maade ärawõtmisega täielikult rahul oli, ja mitte üksnes seda, waid ka ise omalt poolt maade ärawõtmist just soowitas. Nägijate jutustuste järele, mida täielikult usaldada wõidakse, on mõlemad prowintsid niisuguste lendlehtedega lausa üle ujutatud. Lendlehed kannawad suurte tähtedega trükitud pealkirja: „**Wenemaa pani Austria-Ungriale ette Bosniat ja Herzegowinat omakülge ühendada.**"

Maa kulturalised elemendid, nii kristlased kui muhamedlased, on sarnase petmise- ja ninapidiwedamise politika üle wäga pahased, kuid walitsus ei pane ettehetteid tähele ja arwab, et niiwisi kõige kergem on pimedat rahwast rahustada.

Päewauudised.

Tallinna kreisi sõjawärkomisjoni liikme kohuste täitjaks on Rapla jaoskonna talurahwa-asjade komissar E. W. Barschewski nimetatud, tähendatud kohusest wabastatud Tallinna jaosk. tal.-asj. komissari krahw W. M. Stenbocki asemele.

Rakwere rentei 1. järgu kassapidajaks on sellesama rentei 2. järgu raamatupidaja Mihael Jaani p. Juhkam nimetatud.

Uued seltsid. Eestimaa kub. ajalehe järele on seltside nimekirjasse üles wõetud „Keila-Wasalemma Eesti Põllumeesteselts" ja „Tallinna Tatari klubi".

Baltimaa reformid. Läti lehest „Latwijast" hakates käis teade läbi Baltimaa lehtede, et oktobristidepartei juta Baltimaa reformide projektid läbi on waadanud ja parun Meyendorfi kätte wäljatöötamiseks andnud. Nüüd teatab „Düna-Ztg.", et see teade mitte õige ei ole. Oktobristidepartei pole weel aega saanud Baltimaa projektidega tegemist teha ja parun Meyendorf ei tea midagi, temale tehtud ülesandest.

Keskkoolide „puhastamisest". „Düna-Ztg." teatab, et Peterburi õperingkonna keskkoolides „põhjalik puhastamine" ette olewat wõetud. Palju direktorid, inspektorid ja kooliõpetajad, kes oktobristide-erakonnast pahemal pool seisawad, olewat lahti lastud.

Tuntud Jiomaiski ajalooraamat, teatawad Wene lehed, on õpetatud komitee poolt omal praegusel kujul koolides tarwitamiseks kõlbmataks tunnistatud. Komitee otsus on järgmine: Raamatut wõib ainult siis koolides tarwitamiseks lubada, kui wäljaandja teda muudab: õigemine wiimase aja sündmusi kirjeldab, jõbraukkude rutide kirjeldamise wälja jätab jne. Selle komitee otsusega on rahwahariduse-ministerium ühel nõul.

sk. **Eesti keele õpetamise korraldamisest.** Juba umbes $1^1/_2$ aasta eest pani endine Riia õpekonna kurator Lewschin selle mõtte käima, et Eesti keele õpetamine koolides korralikule ja kindlale alusele seataks. Haridusministeriumi korraldusel edenes asi nii kaugele, et kurator tänawu märtsikuul Eestimaa rahwakoolide direktorile ette pani 1) Eesti keele õpetajaandjate eksami programmi ja 2) Eesti keele õpetawa koolide jaoks kindlaprogrammist kokku seada. Nimelt 1. punkti asjas on korraldus senini täitja puudunud — ja selle tagajärjel on siis ta õige sündmata nagtused wõimalikuks saanud: on isegi niisugusid isikuid õpetajaandjateks pandud, kes Eesti keelt oma ülesande kohaselt liig wähe tundsiwad, nii et see õpetajate poolt mõnikord mitte soowitawal määral tähelpanemist ei leidnud. — Eila õhtul peeti nüüd Eesti keele õpetamise korraldamise asjus mag. G. Rechta juhatusel esimene koosolek ära, millest kohalikud Eesti keele õpetajaandjad ja mõned teised tegelased osa wõtsiwad. Arwati muu seas tarwilikuks kahesjärgulist Eesti keele õpetajaandjate eksamit sisse seada; nende eksamite nõuete ulatus oleks umbes niisama suur, kui uute keelte asjus walsama pandud koduõpetaja- ja ülemkooliõpetajate-eksamil; niisama tuleksiwad Eesti keele koduõpetaja- ja ülemkooliõpetajatele niisamasugused kroonutunnistuse-õigused anda, kui teistelgi sellekohaste eksamitega õpetajaandjatel on. Kooliõpetajate-eksamite programmid seati sekord projekteks kokku.

8. **Liijwõtmine** hakkas teisipäewal p. a. e. eila pandi kõige pealt rohelise passi mehed paigale, neid oli üleüldse 50 iimmund, kelledest palju aga wäeteenistuseks kõlbmataks tunnistati. Täna hommikul algas komisjon õige wara oma istumist, tahetakse lõunaajaks kõigega lõpule jõuda, et siis kella nelja ajal kõik wäeteenistusesse wõetud wanduma wõiksiwad minna. Eila õhtuni oli kuni 40 meest wastu wõetud. Paigalepanemine on 21. okt.

k. **Eeskujulik otsus ja selle mittetäitmine.** Paari nädala eest tehti „Leoruse" seltsi peakoosolekul otsuseks oma aias balagini jaoks mitte ruumi lubada, kuid eila õhtul etendusestas seal üles olew „Lilliputlaste-teater" tätel hoos.

Parandustöödega Tallinna Toompea õigeusu peakiriku juures on peale hakatud. Aasta jooksul oli selle kiriku wäljaspoolne krohw tükati maha langenud, nii et ligimised kohad juba kardetaw oli ja halawusenõörid ette oliwad tõmmatud.

Wallakirjutajad komisjonis tööle pandud. Tänawu on wallakirjutajad nekrutikomisjonis liijuwõtmise ajaks tööle pandud — muidugi ilma tasuta. Mõne aasta eest, kui Sawitshenko-Belski Tallinna nekrutikomisjoni esimeheks oli, nõuti wallakirjutajate käest niisamasuguste kohuste täitmist. Selleaegne kuberner Bellegarde keelas siis sarnase nõudmise kui seadusewastase ära. Teatawaste saawad nekrutikomisjonid oma kantseleitarwiduste jaoks iga aasta kindlad summad, millede eest nad oma harilikkudele kantseleiteenistujatele tarbekorral wõiwad ajutisi abilisi juurde palgata. Seaduse järele pole wallakirjutajad sugugi kohustatud liijuwõtmise ajaks nekrutikomisjoni tinnumo, weel wähem seal tasuta tööd tegema.

Seaduse-eelnõu Baltimaade maaomawalitsuse kohta. Nagu kindlast hallikast kuuleme, on seaduse-eelnõu Eesti-, Liiwi- ja Kuuramaa omawalitsuse kohta praegu siseministeeriumi asjade ministeriumi kohalikkude asjade peawalitsuses läbitöötamisel. Kui eelnõu walmis, siis arwatakse teda iseäralises nõukogus läbi waadatawat, millest peale Baltimaade rigiwolinikkude weel kohalikkude asutuste asemikud osa wõtawad.

Keda just kohalikkudest tegelastest nõupidamisele kutsuda tuleb, selle kohta on keskwalitsuses kuuldawaste kohalikkude kubernerde arwamisel oma tähendus!

Millal Baltimaade omawalitsuse seaduse-eelnõu walmis saab, ei ole praegu mitte weel kuulda. „Post."

Eesti kirjanduseseltsi koosolek. Juhime tähelepanekut Kirjanduseseltsi koosoleku peale, mis teisipäewal, 21. oktobril realkooli saalis ära peetakse. Päewakord on rikas ja lubab õige huwitaw olla, kuna seal mitmed eemalt tulnud kõnelejad üles astuwad. Awamisekõne peab hr. **W. Reiman** selle üle, miks Tallinn ilal walmis ei saa. Hr. **J. Luiga** kõneleb Põhja rahwaste loomusest, hr. **H. Põld** — Eesti keele sõnade muutmiseseadustest. Hr. **A. Buschi** kõne pealkiri on: „Wahatoorma Andres, esimene Eesti soost juuramaamnik." Hr. **A. Jürgenstein** kõneleb Eesti rahwa wanadest mängudest ja hr. **M. Kampmann** Eesti iluskirjandusest Tallinnas 100 aasta eest. Wiimaks on weel läbirääkimised. Koosolekust wõiwad peale seltsiliikmete ka külalised ilma maksuta ja sõnaõigusega osa wõtta. Et realkooli saal natuke wõeras kohton, sellest ei tarwitse ennast eksitada lasta, ta ei ole raske leida. Arwata on, et sellest koosolekust rohkel arwul osa wõetakse.

Preili Paula Brehmi kontsert. Kaugemate lugejate tähelepanemist juhime juba nüüd neiu Paula Brehmi kontserdi peale, mis 21. oktobril, tulewal teisipäewal, „Estonia" saalis olema saab, et need, kes meie tugupeetud lauluandu pikema aja järele kuulda soowiwad, seda endile wõimalikuks teha wõiksiwad. Eestawa, nagu kuulutusest näha, on huwitaw ja mitmakesine ja toolab lauluarmastajatele meeldiwat lõbu pakkuda.

— **Ringkonnakohtus** on täna muu seas ka Jaan Wachtmeister'i, Aleksander Wiidiku ja Jaan Kiwisilla süüdistusasi harutusel. Neid süüdistatakse mõisaterüüstamises Harjumaal. Senajani oliwad nad endid kõrwale hoidnud, wiimane on laks korda ära põgeneda saanud. Lähikene kohtulahendus kirjeldus ja otsus tuleb homme.

Umberpaigutatud preestrid: Juuru — Th. Waher oma palwe järele Emmaste kiriku peale ja Kihelkonna — P. Panow oma palwe järele Juuru kiriku peale.

Preestri kohta antud Kaarma kiriku peale Kuressaare kiriku salmilaulja W. Ilikale. „U. j. E."

Muudatused Tallinna ajakirjanduses! Nagu kuulda, tahtwat asutataw kirjastuseühisus peale „Päewalehe" ja „Aja" ka „Koitu" ja „Eesti Kodu" ära osta.

Uue Riia piiskopi nimetamisest. Saratowi piiskopi Hermogeni kandidatuur on „Düna-Ztg." teatel tagasi wõetud. Uue kandidatina nimetatakse noort Peterburi abipiiskoppi Wladimirit, kes Lääne-Europa hariduse on saanud. Lõpulik otsus uue piiskopi nimetamises tehtawat laupäewal.

Uueks ametnikkudeks Baltimaa kindralkuberneri juurde nimetatud N. Thalberg ja Orest Ussow on „Düna-Ztg." teatel juba Riiga tulnud. Thalbergi kätte antakse iseäraliste asjade ametnikuu kohused.

Metropolis on pühapäewal perekonne-etendus, kus muude piltide seas ka rahwuswaheline automobilide wõidusõit Dieppes ja Pariisi tuletõrjujate harjutused ette tulewad.

Töö seisatamine. Riia, 16. oktobril, oliwad koh. Sakja lehtede teatel töölised mitmes wabrikus töö seisma jätnud, nii: Lutheri, Osse ja Ko., kõitewabrikus, „Dwigatels" oliwad 600 töölisest 87, Johansoni paberiwabrikus 200 töölisest 60 tööle ilmunud. Balti puuwillawabrikus läksiwad homme kella $^1/_2$8 ajal 500 töölist wabrikust ära, kuna umbes 500, enamaste naised ja lapsed, tööle jäiwad.

Nagu kuulda, olnud weel tuwil saerna pusti külge wärwi ja üles riputatud.

„Rev. Ztg." teatel ei ole ühe kohalikus õpetaja juurde teenijalapsed teenistusesse tu nud.

Kuberneri pärwakäius lästakse Paide kreisi talupoja politseikohtunik Leonti Jakowlewi sellepärast ametist lahti lasta, et ta oma ametikohuste täitmisel purjus on olnud ja oma ülespidamise läbi rahwa seas juttusid äratanud. Paide kreisiülema noorremale abilisele parun Wrangelile awaldatakse strafikute järelwaatuse ja juhtuse puuduse pärast noomitus.

Waras kinni wõetud. „Rev. Ztg." teatel on Peterburis Tallinna kreisi pärit olew Roland Lemtal kinni wõetud. Tema on mitmed waksaliwaras, kes Balti ja Warschawi raudteejaamadest kohwrid, kuwadanud ja kora..d warastanud.

Õigeusu kirikukoolide püüa seati olla mineniesi tootrotaste nendele koolidele paremat järge tulema, iseäranis ainult seisu kaisen. Rahwahariduseministeriumi reformeerimmad olwad nõnda näitajad, et palju palwed, millega nendele koolidele suuremat toetust palun, tasumata jäeti.

Ässitamine. Oma rahwuslikest püüdeid koitstes armastawad Saksa lehed wiimasel ajal heameelega ette tuua, nagu ähwardaks nende rahwust Baltimaal ärakadumine ja eestistamine. Riia Wene leht pani imeks, kudas saksaste ühkus eneste üle niisugust tunnistust anda lubab; küsisiwad ja nemad ikka oma suurema kulturaga, kudas siis nüüd see kõrge kultura korraga wähemale alla annab? Sakslastel on aga oma hädaldamisega kindel siht. Eestimaa Saksa seltsi wiimases aastaaruandes leiame järgmised read: „Et meie mitte ei „germaniseia" üskosta ilaiwal mõtel; „D." ts, waid ennast alaliselt nende Saksa rahwalikkude äraeestistamise wastu peame kaitsema, kes senine sunnitud oliwad oma lapsi linnakoolides ja maal rahwakoolides kaswatada laskma ja oma asjaga wõidujulgelt ülekaswa ja aasta...lt jõu ja waranduse poolest kaswawa Eesti rahwuse tutwuskonna külge oliwad külge oliwad köidetud; et neid sellest heolmata mitmesti oma senini kinnipetud seisukohast ära tungitakse, ilma et sellest äratungimisest ringimõttele kasu tuleks, — need on põhjused, mis tungiwalt meie ja teiste eest oma keelt kõnelewad." Küsime nüüd: missugused on need linnakoolid ja rahwakoolid maal, kus sakslasi ära oleks eestistatud, ja kui palju on neid sakslasi üleüldse, mis ära eestistatud on? Kusjuures koolisid pole olemaski ja õige haruldane on üleüldse juhtumine, et üks ehk teine sakslane tõeste ära oleks eestistatud. Kui palju on aga neid sadasid, mis eestlast e hulgast ära on saksastatud. Need kaswawad tuhandeteks. Seda tunnewad sakslased ise küll, aga eestistamise ja lätistamise „hädaohu" ülespuhumine käib praegu nende politikaprogrammi sisse ja selle läbiwiimiseks toowad nad isegi oma ühtusetunded ohwriks. Wene ringkondade tähelepanemist tahetakse sellega Saksa waimu kaswamise pealt ära pöörata. Ja kahjuks ta mine, wana tuntud sakslaste abinõu, peab ligi aitama. „Ilma et (sakslaste) äratungimisest riigimõttele kasu tuleks." See on teise sõnaga öeldud, et kui eestlased mõnes kohas sakslaste asemele astuwad, siis riigimõte kahju saab. Nii, ikka see wana püüe: maksku mis maksab, aga Saksa wähemus peab jäärile jääma. Sellepärast kõlistatakse nüüd ka lätistamise ja eestistamise kartust, mida saksad muidu omale hädiks olekstwad tugenud.

S. **Rongi alla wisanud.** Linna lõikamiemajasse toodi noore tütarlapse surnukeha, selle isiku kohta weel selgusele ei ole jõutud. Tütarlaps oli ennast teisipäewa õhtul kella 10 ajal Wäikse Ameerika ulitsa lähedal kaubarongi alla wisanud, mis tal pea otsast lõikas. Tütarlaps kandis musti riideid ja kiriukübarat, pesu sees oliwad tähed M. T.

Senati otsus kirikumaksude asjus 1899. a. nõudis Selburi ülemkirikueestseisuse-amet endiste kroonumõisate Wana- ja Uue-Selburi omanikult Sellmerilt 1894. a. ehitatud uue kirikuõpetaja eluhoone ehituse kulu, 1183 rbl. 41 kop. Selle summa maksmise wastu pani Sellmer sel põhjusel, et nimetatud mõisatesse ja talukohad ostuga mitte tema omanduseks ei tulnud, ülemkirikueestseisuse-amet aga terwet summa, mis nimetatud mõisate peale oli jaotanud, temalt nõudis. Kreisiülem oli selle raha sissenõudmiseks kohe sammusid astunud, kuid Sellmeri kaebtuse peale pani Kuuramaa kubermanguwalitsus sissenõudmise seisma, seletades, et ülemkirikueestseisuse-ameti nõudmise juures dokumendid puuduwad, mis näitaksiwad, et nõutaw raks jellesiamas juurutes on, nagu seda tähendatud mõisate peale enne 28. detsembrit 1832. a. makset. See asi läks kirikueestseisuse kaebtusel senatisse, kes tänawu waikuus otsuse tegi Kuuramaa kubermanguwalitsuse määrust maha kustutada ja Sellmerilt 1183 rbl. 41 kop. sisse nõuda. Oma otsuses on senat seletanud, et politseil ametikohtade nõudmiste täitmisel ainult waja on tähele panna, et nõudmine tõeste niisuguste hulgast on, mille täitmise kohustus politsei peal seisab, ja et nõudmine muidu wormilik on, temal aga mitte õigus ei ole nõudmise juurase ehk õigeolemise üle küsimust tõsta ja selle kohta dokumentisid nõuda. See reegel maksab ka kirikuseaduse 717. par. nimetatud maksude kohta. Seega oli kreisiülema tegewus maksu sissenõudmise poolest õige. Edasi seletab senat, et Baltimaa erajseaduse II jao §§ 1298., 1304., 1308. ja 1320. põhjal selle juures mingit kahtlust ei wõi olla, et kõik maksud, mis mitte isiklised ei ole, liikumata waranduse omandamisega ühes uue omaniku peale lähewad, selle peale waatamata, kas wiimane sellega nõus on wõi mitte. Et aga kirikueestseisus ehituse kulud „Selburi mõisa hingede arwu järele" ära on jaotanud, nagu see walitsewa senati ukasiga 2. sept. 1848. a. nr. 2312 täielikus kokkukõlas seisab, siis ei wõi kirikuseaduse § 717. mitte wälja seletada, et kiriku ehitusemaksude suuruse tõenduseks dokumentlikud tunnistused puuduksiwad. Peale selle on kubermanguwalitsus Selburi mõisaomaniku kaebtust wastu wõttes worumiliselt eksinud, sest ei kaebtus mitte kirikuseaduse § 758. järele 4 nädalasel tähtajal sisse antud ei olnud.

Kiri toimetusele.

Austatud „Õiguse" toimetus!

Palun lahkeste alamalolewat õiendust Teie austatud lehes ära trükkida:

Tänumees Wändra kaubatarwitajate ühisuse koosoleku üle, mis „Õiguses" nr. 232 ilmus, on öeldud, et uues põhjuskirjas olnud niisugused punktid sees, mis eestiisiusele ja mõnele muule wäga seerawad tõsjaristad kite olekstwad andnud. See ei ole mitte õige. Üht gi niisugust „terawa tõsjaristaga" punkti uues põhjuskirjas ei olnud, liikunnist jäänuus ainult üks punkt, millega Wändra kaubatarwitajate ühisust wastastikku wastutuse alusel töötama tahetu panna. Nagu teada, ei ole meie maa kaubatarwitajate ühisustes wastastikku wastutust, waid iga liige wastutab ainult selle osakapitaliga, mis tal ühisuses sees on. See on aga meie kaubatarwitajate ühisuste nõrkus. Niikaua, kui meil wastastikku wastutust ei ole, saawad meie kaubatarwitajate ühisused, mõni ükski õnnelaks wälja arwatud, kiratsema, neil ei ole mingit kindlat alust ega seisatuge. Wälismaal ja ka Soomes on kõik kaubatarwitajate ühisused wastastikku wastutuse alusel töötamas, seal wastutab iga liige peale osamaksu weel kolm kuni kümme korda ja weel suuremate summadega. Wändras taheti nüüd ka wäljamaa eeskujul wastastikuse wastutus maksma panna, esiti küll õige wäikesel moedul. Wastutus pidi kahekordne olema. Et see punkt läbi ei läinud, näitab ainult, kui wähe weel meil ühistunnet on ja kui wähe meie ühistegewusele küpsed oleme. Kurwastaw oli näha, et isegi mõned enam haritud ja arusaajamad mehed koosolekul wastastikuse wastutuse wastu rääkisiwad.

Mis sõnume wiimases osas rewidentide ettepanekutest ja ametist äraastumisest rääkinud on, ei käi ka tõega kokku. „Täielikku" raamatupidamist pole rewidendid ette pannudki, waid nad nõudsiwad ainult, et kaupluse müüjad peakaupluses kõik müüdud kauba igapäew üles kirjutaksiwad. Et seesugusest ilma asjata tööst mingit kahju pole, siis oli koosolek ka selle wastu.

Et rewidentide ettepanekute wastu waieldi, oli loomulik, sest nende ettepanekud polnud teadustatud. Esiteks polnud need ettepanekud mitte rewisjonikomisjoni, waid paari rewidendi omad. Nii näituseks ei olnud rewisjonikomisjonil esimehel ja eestseisusel sugugi teada, mis rewidendid ette panna mõtlesiwad, kuna ometigi põhjuskirja järele kõik ettepanekud üleüldisele koosolekule eestseisuse läbi ette panna tulewad.

Telegrammid.

Berlinist. Terwe ajakirjandus arutab Iswolski Saksa keisri jutul käimist. Mõned ajalehed arwawad aga, et jutuajamise awaldamine Saksamaale kahjulik wõib olla. „Voss. Zeit." ootab aga sellest häid tagajärgesid. Uudis sellest, mis sellest jutuajamisest on awaldatud, on see, et keiser inglaste sõjakäigu plaani buuride wastu wälja on töötanud.

Bloumfonteinist (Lõuna-Afrikas). Elektriga kinnipanemise tagajärjel tõusis tulekahju, mis mitu walitsusehoonet ära häwitas. Kahju on 10 000 naelsterlingit.

Londonist. Õhtul sai harilik parlamendi koosolek naiseõiguslaste läbi rikutud, mispärast esimees teatas, et galeriid mõneks ajaks kinni pandakse. See teatus wõeti üleüldise heakskiitmisega wastu. Naiseõiguslased paniwad parlamendi ees meeleawalduse toime ja katsusiwad eeskona tungida. Politsei tegi neile aga takistusi.

Jusowkast. Jusowka lähedal leiti salajal demokratlaste trükikoda. Neli inimest wõeti wangi. Ugreshskaja jaama lähedal jooksis kaubarong teelt kõrwale, wedur sai wiga ja kümme wagunit läksiwad purukš. Ülemkonduktor sai surma, masinisti abi ja kaks abikonduktorit saiwad haawata.

Wernöist. Sõjakohus mõistis Mihailowski wallawalitsuse röömimise pärast, misjuures waht ära tapeti, ja Wernöi rentei röömimise jaoks salga kokkuseadmise pärast 2 inimest poomisesurma, 3 sunnitööle, 3 wangiroodu ja ühe wangi. — 15. okt. öösel põgenes üks röömisatsalga pealegelastest ära.

Londonist. Serbia minister Milowanowitsch teatas Reuteri telegr. agendile, et ta wäliministeeriumi asjade ministeriumis wastuwõtmisega täieste rahul on. Grey on tema seletust kaastundlikult peale kuulanud. Milowanowitsch loodab, et Inglise walitsus Serbia asja toetama jääb. Sõjalepingut Serbia ja Montenegro wahel Milowanowitschi ütlemise järele ei olla. Mõlemad riigid olla sellepärast ühes meeles, et nende kaiud ühed ja needsamad on. Kui Serbia nõudmist ei täideta, teeb ta mis wõib, et ennast sõja wastu walmistada. Riigi piir saab kindlustatud laagriks muudetud, sest Serbia loodab sõja õnnelikku kordaminekut.

Walkist. Öösel tungiti Wõsiskopolski wallawalitsuse kallale, tapeti waht ära, haawati 3 inimest ja wiidi 3000 rbl. ära.

Peterburist. 16. oktobril jäiwad koleraše haigeks 17 in., ära suriwad 12.

Moskwast. Parandusemajade ajemikkude kongres arwas, et seaduseandlisel teel terwe rida määrusid tuleb anda, mis laste kres kuritegewuse wähendamiseks peawad mõjuma. Muu seas on järgmised määrused tarwilikud: laste ärawõtmine wanemate ja hoolekandjate käest, kes neid kõlbliselt langetwad, maksu sisseseadmine, mis waestelaste hoiukohtade asutamiseks läheb.

Kolera.

Kiiewis on 16. okt. 2 inimest koleraše haigeks jäänud, kubermangus 3 in.; 1 in. on ära surnud.

Kroonlinnas on 14 okt. 2 in. koleraše haigeks jäänud, 15. okt. suri üks ära.

Jekaterinoslawis jäi üks koleraše haigeks.

Simbirskis [illegible] inimest haigeks.

Jeltsiswergis [illegible] geks.

Arhangelskis [illegible] üks suri ära.

Kostromas [illegible] penud, kubermangu [illegible] haiget. Taude [illegible] nud 2.., ära surnud [illegible]

Tomskis [illegible] geks jäänud, ... ära surnud.

Omskis [illegible] jäänud.

Tunnel ilmunud on

Kirjandus ja teadus

nr. 12 kaasas.

Ilmus [illegible]

1909 „Meie Maksi" tähtraamat,

192 lehek. [illegible]

Sisu: Kalendarium, [illegible] kohaste ülestjedega. [illegible] ettekuulutaja. [illegible] ja telegrafiseadus. [illegible] dus. Kohtuteid. [illegible] pelmakust. Wekselit [illegible] kohtupristawnete. [illegible] rahad. Jahiseadus [illegible] Koduloomade [illegible] Eestimaa ja Tallinna [illegible] ressid. [illegible] linnade ja alewite [illegible] Liiwi ja Eesti kubermangu [illegible] waldade ja mõisate adressid [illegible] Realpolitikline episteel [illegible] tunnistus, J. W. [illegible] M. Meriaurik. [illegible] Kihlweda, [illegible] ja palju muud [illegible]

Saada iga raamatukaupluse [illegible] maal. Pealadu: [illegible]

Mõnda lugust.

Raudteerong põrmus [illegible] kas on tänawu kolehod [illegible] ied olnud. Suwel mõlkesti [illegible] ja Kalterrico, wiimasel [illegible] nad oma häwitustööd M [illegible] järwede kärtes [illegible] wahel ka neli wäikest linna, [illegible] Millersburg ja Polen, kuhu rongis [illegible] inimest on leekides otsa saanud. [illegible] mis ülemalnimetatud linnade [illegible] wate metsade wahelt peatma [illegible] umbes 200 inimest [illegible] onjaamist teatatakse järgmist. [illegible] jõudes leidis rong ainult weel [illegible] kes wee sisse lastud [illegible] wa palawuse eest kaitsta püüdsiwad. [illegible] weel edasi minna oli wõimata, [illegible] ire kiipsid juba põlesiwad. [illegible] kiruusel tihuas rong tagasi, aga [illegible] ähwardas põgenejaid [illegible] teatab rongi wedurijuht: [illegible] hulgas ära peates, järgmist. [illegible] tormasime meie edasi, [illegible] wagunitest surmakarjumised, [illegible] jad koleda palawuse kätte [illegible] Rowinchi küla juures [illegible] koledam lopp. [illegible] sid wedurit raskuse [illegible] leegid marsiwad [illegible] minekust ei wõinud [illegible] tule heaks ei [illegible] külja, rong [illegible] watju, [illegible] ja meid wäga [illegible] otsisime meie [illegible] jago, kelle hulgast [illegible] jäi, roomasime meie [illegible] õõgawa maa peal, mis [illegible] edasi. See oli kole [illegible] mail Polensise jõudsime [illegible] Polensise jõudes rastesid [illegible] kõik aga oliwad leekides ja [illegible] otsa jaanud. Kohe seal, kus [illegible] jäänud, leiti ahjukütja ja [illegible] kedad.

Eedenline wahekord. [illegible] sapdiemiste ajal Ameerika Ühendatud [illegible] on Michiganis järgmine [illegible] mine ette tulnud, mis Eeden [illegible], kus loomad ja inimesed waenuta [illegible] meride tul tab. Keegi [illegible] linnas, kus inimesed [illegible] põgenenud, wiis oma [illegible] kaswandiku [illegible] metsakaikade wahel [illegible] ennast ja lapsi tule eest kaitstud [illegible] wat, ja jäi sinna ööseks. Öösi tulnud [illegible] nud laskekorja juurde [illegible] metsloomad, mitmed metskitsed, [illegible] kas karu. Kegeist ja karuhirmu [illegible] hirmu pärast wärisedes [illegible] wad nad ära heitnud ja [illegible] lastele, kes [illegible] mööda saatsiwad.

[illegible]

„Estonias“

21. oktobril 1908. a. kell 9 õhtul

Paula Brehm'i kontsert.

I.
1) Arie separist „Freischütz“ . . . Weber
2) Aber nacht kommt Seid . . . Wolf.
3) Untreu . . . . . Kornelius
4) Dreisch ein . . . . . Kornelius
5) Между нами мирно не было . . . Jerschbski
II.
1) Kes jubant anda tahad . . . Bach
2) Kui lillekene nurmel . . . Saar.
3) Hoia wahest alen lahti . . . Saar.
4) Karjalaul . . . . . Eckert
III.
1) Колыбельная пѣсня . . . Schmidt.
2) Соловей . . . . .
3) In Maied . . . . . } . . . . cate.
4) Kiigelaul . . . . . }

Pileti hinnad: Kaks esimest rida 1 rbl., I pl. 75 kop., II pl. 50 k., III pl. 35 kop., balkon 25 kop.

Pil . . . . . Kressmanni ja Dittrei muusikariistekauplustes.

Muusika- ja kirjanduse-õhtu

20. oktobril 1908

„Estonia“ seltsi ruumides.

Tants, konfetti, Amori post jne.

Hakatus kell 9 õhtul. Lõpp kell 3 öösel.

Pilette hinnad: I pl. 1 rubla, II pl. 75 kop., III pl. 50 kop. IV pl. 35 kop., ja galerii 25 kop. Platside piletid on tantsu ajal maksmata.

Eesti teater „Estonias“

Pühapäewal, 19. oktobril . . .

Senatori herra.

kr. v. Schönthani ja Gustaw Kadelburg' 3 waatusl. naljamäng.

Wahiaegadel mängib teatri keelpill orkester hr. Otto Hermanni juhatusel.

Hakatus punkt kell 8. õhtul.

„Estonia“.

Laupäewal, 18. oktobril s. a.

perekonna-õhtu.

Hakatus kell 9 õhtul.

Eesti muusikaselts

„PANDORIN“.

Laupäewal, 18. oktobril s. a.

Perekonna-õhtu

wiiwitellt huwitawa eeskawaga.

Hakatus k. 9. õ., lõpp k. 3. õ.

Wõõrad peawad perekonnaõhtule seltsiliikmete soowitusel ja maksawad meesterahwad 50 kop., naister. 35 kop. Seltsiliikmed ja nende naisterahwad prii.

Eestseisus

Ew. Koorlemeeste selts,

S. Karja uul. nr. 8.

Laupäewal, 18. okt. kell 9 õhtul

Kirjanduse-õhtu.

Sissepääsumaks 3 kop.

Pühap., 19. okt. kell ½8 õhtul

Kõne

„Piiselukad.“

Kõneleb loomaarst hr. Carel.

Wõõrad ja naisterahwad wõiwad osa wõtta. Eestseisus.

Tallinna

Eesti Põllumeesteseltsi

peakoosolek

pühapäewal, 19 okt. 1908, k. 2 p. l.

„Loodus“ seltsi ruumides.

Wõõrad wõiwad osa wõtta

Eestseisus.

Wiru wärawa wäe wastas.

Metropol.

Ainult weel 2 päewa kuni pühap. õht. kell 8½ suurepäraline

13. seeria.

Kes need numbrid näinud ei ole, jääb kahjuliseks.

Pariisi talekõrjujate turnimise- harjutused.

Selleaegstane automobiilide wõiduhõit Prantsusmaal.

Pühapäewal kell 3½ p. l.

perekondlik etendus.

Harilikud hinnad. Telefon nr. 589.

Kassa on awatud kella 11—2 p. ja õhtul kella 6 peale.

Minu kolmas s. a.

tantsukursus

alg. 27. oktobril s. a. kõige uuemate wallitantsudega. Palun osawõtjaid üles anda Wall. Pärnu maant. nr. 19 a, Lõsekäik hoowi pealt nr. 11. Kõnetunnid 9—10 õht. Kaupsslikult tantsujuhataja

A Kermann

12. Tallinna wastastikuse krediitkassa

matmisekassa juhatus

wõtab kandidatide ülesandmisi wastu ja diendab kõiki kassa talitusi Tallinna Wast. Kredit-Ühisuse ruumides S. Karja uul. nr. 3, igal äripäewal kella 10—3 p. l.

Kassa juhatus.

Uus erakliinik,

Wiru uulitsal, Rebentz majas nr. 81. Mustapeade klubi wastas.

Hammaste ja suuhaiguste parandamine. Kunstlikkude hammaste panemiseks on iseäraline laboratorium. Awatud terwe päew, ka õhtul.

Hammaste- ja suuhaiguste erakliinik

Kuninga uul. nr. 2, Dehio m. Wastuwõtmine terwe päew. Kliinik on täitsa uuema aja nõuete järele ja wäga tarbekohaselt sisse seatud.

Kliiniku juures on riikkalikult sisseseatud kunstlikkude hammaste laboratorium.

Erikunst: Ilma platebeta kunstlised hambad, niisama ka kuldtööd.

Hind on arstimaalitsule poolt kinnitatud takki järele.

Suguhaigusid

— süfilise-, tripperi-, põiehaiguste, sugunõrkuse-, naisterahwa- ja rheumatismuschaiguste wõtan wastu hommikul kella 9—12, õhtu 4—8.

Петербургъ, Лиговка, домъ № 75—77, кв. 4. Märtl.

Elan nüüd

Suurel Tartu maant. Langebergi majas nr. 4. Wõtan kõiksugu haigeid, iseäranis naha- ja suguosadehaigeid (süfilis) wastu kella 9—11 e. l., kella 3—5 ja 7—9 peale lõunat.

Dr. J. Israelson.

Köha karamel

Eestimaaroosid

meest, linnastest ja rohtudest on Demin: Mey & Landeseni ja teistest rohukauplustest saada.

Suguline jõuetus,

leena or- timine kõige uuemate metodide järele, Dr. Koramovi ja Dr Wi-ograbo i kokkuseatud raamat, saadetakse maksuta kätte. Adress: Казанская . . . № 18, кв. 184, . . . Казначееву (собств. х.). Москва.

Kes soowib

gitarretundisid

anda,

täielikku noodiõpetuse järele? Palun adressi ühes tingimistega J. l. tal. tähtede „K. J.“ all teatada.

Diplomeeritud Saksa keele õpetaja annab weel Saksa ja Prantsuse keele ning kirjanduse

tundisid

Uulai uul. nr. 44, krt. 4. Kõnetunnid kella 7—8 õhtul.

Tarwitatakse wilunud

õmblejat

Niguliste uul. nr. 18.

Waadake!

Täna soowitan päewapildi-, postkaardi- ja muid albumisi kõige ilusamate mustritega. E. Inthali raamatukaup. Kopli uul. nr. 2.

Tüdruk,

kes Wene keelt rääkis ja enne teeninud on, soowib kohta. Kaupmehe uul. nr. 22, krt. 4.

Naisterahwas,

kes gümnaasiumi lõpetanud on, soowib tundisid anda kõigis õpeaines, annab ka klawerikundisid, Katakkaewu uul. nr. 14, krt. 2. Raakida kella 4—6 p. l.

Köögitüdruk,

kes keele oskab ja Saksa ehk Wene keelt rääkib, wõib kohta saada Wiru uul. nr. 10, krt. 2.

2 paari

kingsepatöötegijat

. . . . . ja warnade tööde peale . . . Tartu maant. nr. 7. Gustawson

Noormees maalt, ministeeriumikooli tarwitusega,

soowib kohta

kauplusesse wõi majasse. Adr. S. Pärnu maant. nr. 56, 6 . . .

Tööetahwast,

meesterahwaid ja naisterahwaid,

wõtetakse linatöösse

J. C. Kochi

linaaitis, Uus Hollandi uul. nr. 7.

Majaplaan

ära kadunud. Palutakse kätte anda J. Reile pruukbewi, Wallali uul. nr. 2.

Haawlalus, heas korras olew

reisikasukas

(Siberi lamba nahast), suurema kaswuga meesterahwale on müüa. Raamatukauplus G. Keller.

Hästi

möbleerit. tuba

oma ette sissekäiguga, on 2 meester. ära anda, kosttiga ehk ilma. Rüütli uul. nr. 6, krt. 2.

Wiisakas meesterahwas

wõib laasüürilisena korterit saada Kentmanni uul. nr 16, krt. 7.

Wiisakas

poissmees

wõib korterit saada Magasini uul. nr. 8, krt 6.

Poissmees ehk naisterahwas

wõib korterit saada

Härjapea jõe uul. nr. 20, krt. 4.

Korter

pulmade ja ribude tarwis on wälja üürida Wikal uul. nr. 47, krt. 1.

Wiisakas kaine poissmees wõib

korterit

saada Wikal uul. nr. 2, krt. 6.

Tuba

on ära üürida 1 ehk 2 inimesele. Aiba uul. nr. 4, krt. 2.

Olen

habemeajamise-äri awanud.

Palun lahket siawõtmist niii Tallinna linna kui ka ümberkaudsete elanikude poolt. Töö saab puhas ja korralik olema. S. Tartu maantee nr. 19.

Habeme-ajamise-äri,

täieliku sisseseadega, on ärareisimise pärast ära anda Maneesi uul. nr. 4.

Äri müümine

Tall. nohatööstate ühisuse kingsepatöötuba on müüa kas üksikult jaokaupa ehk kõik äri sisseseadega. Lähemaid teatisid saab Munkawahe uul. nr. 17.

Pruugitud

watimasin

on odawa hinnaga saada M. Wedelli trikotimisewabrikus, Haapsalus.

Juhtumise pärast on

würtspood

ära anda. N reis k. 1 tal.

Hobune

on müüa Ka . . . uul. nr. 17-a.

Maja

on müüa Klaasingi uul. nr. 9.

Pärnus

Peauulitsal on

peerkunid ja päewapildi-töökoda

wälja üürida. Adress: kõiksa Rüütli uul. nr. 49. Ehr. Leena kast.

Raud- ja packiwa

uulitsate tegemiseks tarwitakse W. Roofikrantsi uul. nr. 6, kella 6—7 õhtul.

Krundid

müüa Alberti ja Gambla uul. ääres à 3 r. 27.— kuni 4 r. ruutsüll. wõib ka järelmaksuga. Ligemat teatu saab seltsimajas, Ööstri uul. nr. 10, kell 6—7 p. l.

Ärge ostke, mitte enne, kui Teie minu

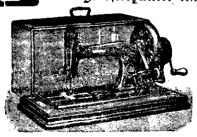

Ostawad kubujad teenitwad 2 kuni 3 rubla nädalas.

Kirjad saadan tellimise peale hinnata kuju.

Eestimaa kõige suurem majinate ladu

„Triumph“

õmblusemasinaid olete näinud. Need masinad on kõige paremad masinad, mis weie maakera peal tehtud saawad. Nemad ei ole mitte suure odawuse, waid kõrge headuse pärast kuulsaks ja rahwa seas kõige armastatumaks masinateks saanud.

Iga „Triumph“ masina eest wastutan kirjalikult 5 aastat. Kui kegi neist masinast ostes, siis saadan mina oma kulu . . . masina ligemaale raudteejaama . . . raha wõib maksetud saada, missjuures mina luban iga masina ilma hinnata wahetada, kui te ei peaks hea olema. Kes aga ise siia tuleb ja jalamasina wõtab maksan mina raudteekulud ära. Hinnakirja saadan maksuta tellimise peale kõi.

Austatud kuulsad kui minu „Triumph“ õmblusemasinad on, on ka minu

sukakudumisemasinad „Suremosa“. Need masinad on praegusel ajal kõige täielikumad masinad, mis ma kuduja tunnistab. Nende abil wõiwad naisterahwad kohaliku teenistust leida . . . Minu sukakudumisekoolis wõib iga kudumisetööd õppida. Tingimised ja hinnad . . .

Kaupsslikult Fr. Nikolai

Tallinnas, Wiru uul. oma majas.

Sülid „Georgi“

ainult esimese numbri wäärtuses saada igal pool.

Enne kulmata odawalt!!!

Toredad ja wastupidawad lahtise meesterahwa „Maker“ uurid (mitte silinder) saada me kohe tellimiste peale ilma käsirahata

ainult 2 rbl. 75 k. eest.

Uurid on musiast Inglis terasest ja õige käiguga — 36 tunni sees kord üles keerata, ilma wõtmeta „Remontoir“. Hind on ainult ühekene aeg 2 rbl. 75 kop., 2 tükki 5 rbl. Niisamasugused kapslitega meesterahwa uurid 4 rbl. 3 kop.

Õige laaga eest on 5 aastane wastutus. Igale uurile antakse kinnata ligi. brelokiga walget metallist kett, mis iialgi mustaks ei läbe.

Adress: Х. Шмухонниъ, Варшава, O. Новолипки 14.

Postikulud 1—4 uuri jaoks 30 kop. Kirjad Wene ehk Saksa keeles.

Algkoolide e kasulikud raamatud:

1) A Mertelo ja R. Itilso. Rehkendusekiisulimgu I aasta, hind 25 kop. II „ „ 30 „

3) W. Kampmann, Praktiline grammatika, hind 30 kop.

4) M. Kampmann, Kirjatadmise õpetus, hind 30 kop.

5) B. Лафинъ. Сборникъ самостоятельныхъ упражненій для приходскихъ, министер. и т. п. училищъ. Цѣна 15 коп.

Lähem päewade sees ilmuwad:

1) „Rahwalehe“ Tasukalender 1909 a jaoks. Kalendris on mitmesugused tarwilised tabelid, neist kubiksalu tabel ja tärielt kohtuasutustes ning maksude wahelised. 25 k.

2) Noman, Wene-Jaapani sõjast; hind 50 kop.

Raamatud on kõigist raamatukauplustes saada. Tegelabus: Wiljandis, A. Tõnise raamatukaupl.

Koerus

wõtab tellimist „Oiguse“ peale wastu.

Chr Brnly.

Gust. Schneider,

raamatu- ja kirjutustarwit.-kaupl.

Kõige odawam, suurem ja maitserikkam kunstliste postkaartide müügikoht Wajenwaliseanu mitukümmend tuhat seltsi. Postkaardi ja päewapildi-albumisid koeitar. . . . kirjutusmaterjali ja muud kaupa müüdakse wana odawalt.

Tallinnas, Narwa maanteel

Nr 13 — Nr 13

end. Bladti hotelli kõrwal.

Praegu ilmus teist 6

Kooli kannel

178 üheh. . . . laulu Eesti koolidele. Ühtasi laste seltse . . . neid sing tebulaelsele. Hind: Ühtsi . . . . Tolmetud Friedrich Kuusberg. Hind 40 kop. Tõrwade kaanega 45 k. Tealabus.

Wõij need K. Leseli raamatukaupluses, Tallinnas, A. Buschi Tartus, Postimehe Pärnus, B. Tamm.

Kõige paremad ja odawamad

päewapildid

walmistatakse ruttu ja korralikult Wikal uul. nr. 49.

Hinnad algawad:

2 rb. wisit kohn | 4 rbl. kabinet

Soowi peale mattpiltidega wa suurendus kaasas.

Kupatlikult päewapiltnik A. Jurich.

Kiwimurru hööweldamisewärk müüa.

Kiwihööweldamisewärk Kadakal (8'), werdis Trdmaast. 2 w. Nõmmelt . . . ja suure tärnate . . . jargu . . . mudbaste odawaste ja headel tingimistel är . . . Kiwimaterjal on praegu kõige paremas korras ja . . . juba 10 aastat kõige paremat kauba turul . . .

Hööweldamisewärgil on aasta lõpuni korralikult tööd ja tulewaks aastaks juba 18 000 . . . eest häid tellimisi.

Ligemaid tingimisi teatab omanik

C. Dethloff

Tallinnas, Maakri uul. nr. 23, kõnetraat 114.

Kõiksugu sügise- ja talwe-kindaid, särkisid, wöösid, slipsusid

soowitab kõige odawalt Paul Winter,

Wiru uul. Mirtoli majas nr. 24

Nr. 500. Riia magasin Nr. 500.

Odaw wäljamüük!

Soowitame oma suurest wäljawalikust kõige uuemate moodide järele walmistatud meesterahwa sügise- ja talwepaltuid ja ülikondasid, naisterahwa pikkasid ja lühikesi talwe- ja sügisejakkisid kalewist, kaltsiist, drapist, plüschist, sitsist, willaest, Riidest ja musterist.

Suur wäljawalik kalewit ja trikood.

Tell. wiled täidetakse ruttu ja korralikult wäljamaa akademia juurdelõikaja juhatuse all.

Riia magasin Nr. 500,

Wiru ja Uue uul. nurgal.

A. J. Luup.

Suuri Karja uul. nr. 7 ja 9

Ladu linast. ja puuwill. riietest.

Hinnad wõimalikult parajad.

Esimene

Tallinna hambakliinik

Wiru uul. nr. 7, Nikolai majas,

awatud terwe päew, ka öösel.

. . . mis iseäranis odaw, . . . arstimaalitsule poolt määratud takki järele.

Tähelepanemiseks!

Soowitan oma uuest, täielikult ja hästi wäljawalitud kaubaladust kõiksugu

lõuendi-, poollõuendi- ja puuwilla- pesuriiet mitmesugust

lauapesu, käte- ja taskurätikuid.

. . . kui ka kõige moodsamaid naisterahwa

pluuse- ja kleidiriideid

wäga suures wäljawalikus, kõige uuemates mustrites, wõimalikult odawate, aga kindlate hindadega.

Kõige austusega Ed. Eichwald,

Tallinnas, Suurel turul nr. 4. Dunkri uulitsa - - - - nurgal, raekoja wastas. - - - -

Edasi

ajaga peaks igaüks eestlane minema ja wiitsama kui Wiimaaal ainult weel sheeritud (pügatud) riiet kandma,

Sheeritud (pügatud) saab Tallinnas ainult G. Birck'i töökojas —„kõige uuema suurema masina abil, — ja see äri peaks tuntud küll olema, on omeli seda wiimaste aastate jooksul laiale wälja ehitatud, kui ka kõige uue ate nõuete järele masinatega täiendanud, nii et tema tööb 1904. 1905., 1907. ja 1908. aast.

5 kuldauraboga Tallinnas kroonitud saiwad, peale selle 1907 a. weel „Grand Prix“ wälj maal. Kes seda äri aga weel ei tunne, märkigu enesel oma kaukis adress: G. Birck, Maakri uul. nr. 23, jõe ääres.

Riie ei saa sheerimisel mingisugust wiga, waid kestab kauem, sest et ta „kanem uus“ wälja näeb, kes selle wastu tõendab, on asjatundmata ehk wõistleja, kellel seda kallihinnalist masinat ei ole

Et G. Birck'i töökojas omal wannutamise-masinad (aurujõul) käimas on, wõib seal igaüks ka oma kangast igatahes ainult wannutada lasta, misjuures sisse seatud on, et igal tellijale toodud kan . . . päewal 4—5 tunni jooksul . . .

Weesaapaid

6 rbl. 70 kop. peale.

Headuse eest wastutus.

Saadawal üksinda

P. W. Riimi

juures,

Wiru uul. nr. 6, Tallinnas.

Wiimane uudis!!!

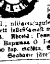

Ilma kapsliteta, ilusasti grawerritud meesterahwa-uurid ehk Amerika kullast (mitte kullatud), „Exis“. Raske on ka . . . tunnisal kulb pr. 56 mahet teha. Need on kõige paremad „Anker“ uurid (mitte silinder), keeratakse üks kord 36 tunni sees üles; käik ühetaiane ja õige. Wastutus 5 aasta peale. Hind 12 rbl. aemel ainult 3 rbl. 25 kop. Kaks tükki 6 rbl.; niisamasugused naisterahwa-uurid 4 rbl. Hinnata antakse kaasa: 1) panzerkett sellestsamast materialist; 2) Tore binoklibrelok; 3) Seemisnahkne kott uuri jaoks. Adress: Генеральное представительство часовъ „Союзъ“ Т-во „АНОЛЛО“ Варшава О 1-е почтовое отдѣленіе. Ühe kuni nelja uuri saatmise eest on 50 kop. maksta, Siberisse saates 75 kop. Siberisse ilma käsirahata ei saadeta. Saadame järelmaksu peale. Kirjad Wene ehk Saksa keeles.

Lutikaid

ja nende sugu häwitab põhjalikult Lehedewi „Anti-Insectum'i“ . . .

Müüa

J. Wiedner'i . . . uul. nr. 16

Trükitud M. Schifferi trükikojas, Tallinnas.